

A jogerősen megállapított és hasonló igények elévülése a német jogban

SZILÁGYI FERENC*

1. Bevezető gondolatok

A végrehajtási jog elévülésének a német jogban a jogerősen megállapított és hasonló igények (titulált igények) elévülése feleltethető meg. Jelen tanulmány célja, hogy áttekintést adjon az ún. titulált igények elévülésének szabályairól a német jogban.

A magyar jogban a kérdés a végrehajtási jog elévüléseként merül fel. A Vht. 57. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el. A végrehajtási jog elévülése lényegében egybeolvad a követelés elévülésével, az anyagi joghoz (végrehajtható követeléshez) tapad. A Ptk. 6:23. § (3) bekezdéséből az következik, hogy a Ptk. elévülési szabályai a jogerősen megállapított követelésre is irányadóak. Ennek az eljárásjogi (végrehajtási jogi) vetülete a végrehajtási jog elévülése, amely az Vht. 57. §-ára figyelemmel eljárásjogi (végrehajtási jogi) intézmény.¹

A végrehajtási eljárás alapja a végrehajtási jog, ezt érzékeli primér módon, nem az anyagi jogot (végrehajtható követelést). Ez utóbbi annyiban releváns, amennyiben a végrehajtási jog a végrehajtható követeléssel együtt évül el.

A végrehajtási jog járulékos jellegű jog: a végrehajtható követelés elévülése automatikusan a végrehajtási jog elévülését is jelenti. A végrehajtható követelés és a végrehajtási jog elévülése párhuzamosan fut: az elévülés bekövetkezésének időpontja a Vht. 57. § (1) bekezdéséből kifo-

Egyetemi docens, Polgári Jogi Tanszék, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar; kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet.

DOI: 10.47079/2025.wzsna.vegrehajtas.1_15

1 Vö. BODZÁSI Balázs: *Megszakítja-e a közjegyzői okirat záradékolása iránti kérelem az elévülést?* Magyar Jog 2025/7, 463.

lyólag szükségképpen azonos, az elévülés kezdő időpontja ellenben eltérő is lehet.

A Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése megszakítja az elévülést, amely a Ptk. 6:25. § (2) bekezdése alapján az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezésétől az elévülés újrakezdődik. A végrehajtási jog elévülése bírósági határozaton alapuló végrehajtandó követelés esetén a határozatban meghatározott teljesítési határidőt követő napon kezdődik.² Ilyenkor tehát eltér egymástól az végrehajtható követelés (anyagi jog) és a végrehajtási jog elévülésének kezdő időpontja. A kezdő időpont eltérő akkor is, ha a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződést a jogosult magánokirati formában mondja fel és csak későbbi időpontban kéri a feltétel bekövetkezését tanúsító közokirat kiállítását (Vht. 23/C. § (2) bekezdés), amely feltétele annak, hogy a közjegyző a közjegyzői okiratot végrehajtási záradékkal lássa el (Vht. 23/C. §).³

A végrehajtási jog a végrehajtható követelés végrehajtási eljárási vetülete. A végrehajtható követelés elévülése anyagi jogi kérdés. A Ptk. 6:25. § (2) bekezdése kifejezetten rendelkezik arról, hogy az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezésétől az elévülés újrakezdődik. Az elévülést megszakító eljárás a Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontja szerint a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott. A Ptk. 6:25. § (3) bekezdése szerint, ha az eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést a kötelelem megegyezéssel való módosítása és a végrehajtási cselekmények szakítják meg. A végrehajtható követelés elévülésének létezik eljárásjogi (végrehajtási jogi) vetülete, mégpedig a végrehajtási jog elévülése. A végrehajtható követelés (Ptk. 6:25. § (3) bekezdés második fordulat) és a végrehajtási jog (Vht. 57. § (4) bekezdés) elévülését azonos módon a végrehajtási cselekmények szakítják meg, amely következtében az elévülés újrakezdődik (Ptk. 6:25. § (2) bekezdés).

A magyar jog nem állapít meg különös elévülési időt sem a végrehajtható (végrehajtandó) követelésekre, sem a végrehajtási jogra nézve.

² Bodzási (2025) 464.

³ Bodzási (2025) 464-465.

Kérdésként merülhet fel, hogy szükség van-e egyáltalán a végrehajtási jog elévülésére, mint külön jogintézményre, ha egyébként polgári jogi vagyonjogi igényről van szó? Nem tölthetné-e be ezt a szerepet a Ptk. 6:25. § (3) bekezdés szerinti végrehajtható követelés elévülése, mint anyagi jogi intézmény?

2. A végrehajtási jog elévülése mint anyagi jogi kérdés: jogtörténeti és jogfejlődési háttér

2.1. A római jogi háttér

A római jogban az elévülés (*praescriptio*) a processzuális megközelítésből kifolyólag magát a kifogást jelentette (*exceptio temporalis*). A „megszüntető” jellegű elévülés egészen a 19. századik összemosódott az elbirtoklás intézményével: az elévülést *egységes* intézményként fogták fel, amely a jogszerző elvülésre (*praescriptio acquisitiva*, az elbirtoklás megfelelője) és jogszüntető elvülésre (*praescriptio extinctiva*, a jogosultságok elévülése, mai értelemben vett elévülés) tagozódott.⁴ Friedrich Carl von Savigny kritikájára vezethető vissza az *egységes* elévülés-tan feladása.⁵ Ahogy Denise Wiedemann rávilágít, a kereseti jogra fókuszáló római jogot kétlépcsősség jellemezte. A formuláris perben a marasztaló ítéletből – amely létrehozta a kötelezettre nézve az *obligatio*-t – a felperest egy új kereseti jog illette meg a kötelezettel szemben (*actio iudicati*, vagyis kereset az ítélet teljesítésére).⁶ Ez megfeleltethető a

4 Max KASER – Rolf KNÜTEL – Sebastian LOHSSE: *Römisches Privatrecht*. Ein Studienbuch, 21., überarbeitete und erweiterte Auflage, C.H.Beck München 2017, 47. (Rn. 14).

5 Friedrich Carl VON SAVIGNY: *System des heutigen römischen Rechts*. Vierter Band. Bei Veit und Comp., Berlin 1840, 299-309. (VI. Die Zeit, als Bestandteil juristischer Tathatsachen. § 177 Einleitung, 2)-3)); 310-319. (VI. Zeit (Fortsetzung) § 178).

6 Denise WIEDEMANN: Zur Verjährung titulierter Ansprüche. In: Nils JANSEN – Sonja MEIER (Hrsg.): *Iurium itinera. Historische Rechtsvergleichung und vergleichende Rechtsgeschichte. Reinhard Zimmermann zum 70. Geburtstag am 10. Oktober 2022*. Mohr Siebeck, Tübingen 2022. 420-421; Erwin SEIDL: *Römische Rechtsgeschichte und römisches Zivilprozeßrecht*. 3., ergänzte Auflage, Carl Heymanns Verlag Köln 1971, 184 (Rn. 464); KASER – KNÜTEL – LOHSSE 2017 471 (§ 85, Rn. 3); Paul JÖRS – Wolfgang KUNKEL – Leopold WENGER: *Römisches Privatrecht*. Dritte Auflage, Springer Verlag, Berlin-Göttingen-Heidelberg 1949. 200 (§ 124, 3); Theo MAYER-MALY: *Römisches Privatrecht*. Springer-Verlag, Wien - New York 1991, 189.

végrehajtási eljárás megindításának. Az *actio iudicati*-nak két kimenetele lehetett: ha a kötelezett elismerte az *obligatio*-t, a prétor megengedte az ítélet végrehajtását, ha vitatta, a prétor megnyitotta az újabb pert.⁷ Ha a kötelezett vesztett a perben, az *obligatio* összege megkétszereződött, és a *praetor* feljogosította a jogosultat a végrehajtásra.⁸ A klasszikus jogban a keresetek - így az *actio iudicati* is - esetében nem volt időbeli korlát.⁹ Később II. Theodosius minden eddig időbeli korlát nélküli kereseti jogra egységesen harmincéves időbeli korlátot állapított meg.¹⁰ Ez érintette az *actio iudicati*-t is, amelyre akkor is a harmincéves időbeli korlát volt irányadó, ha az eredeti kereseti jog érvényesítésére rövidebb idő állt rendelkezésre; a jogosult megszakíthatta a harmincéves időszakot azzal, hogy élt kereseti jogával.¹¹ Akkoriban harminc év egy emberöltőt (generációt) jelentett.¹²

Az *actio iudicati* Jusztiniánusz uralkodása alatt már nem jelentette új eljárás megindítását, hanem csak a bírósági végrehajtás feltételeinek vizsgálatát.¹³ A közös jogban (*ius commune*; régiesen: „közönséges jog”) a végrehajtási eljárás kétlépcsős volt. Első lépcsőben a jogosultnak kérnie kellett a bíróságtól a „járulékos felhívás” kibocsátását, amelyben a bíróság felszólította az adóst, hogy megszabott határidőn belül önként teljesítsen, mert ellenkező esetben megindul a végrehajtás. A „járulékos felhívás” a korábbi német közös jogban az adósnak címzett olyan kötelezés volt, amely előírta, hogy meghatározott határidőn belül tegyen eleget az ítéletnek.¹⁴ A második lépcsőre akkor volt szükség,

7 PATAKI János István: Adalékok a bírósági végrehajtáshoz a római jogban. In: *Acta Universitatis Sapientiae, Legal Studies*, 2014/2, 144-145. <https://acta.sapientia.ro/content/docs/adalekok-a-birosagi-vegrehajtas-hoz-a-rom.pdf> [letöltve: 2025. 10. 07.]

8 KASER – KNÜTEL – LOHSSE 2017, 471. (§ 85, Rn. 4); FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei*. Novissima Kiadó, Budapest 2023. 196. (663. széljegyzetszám); PÉTER Orsolya Márta: *Római jogi alapfogalmak*. Bíbor Kiadó, Miskolc 2011. 12.

9 KASER – KNÜTEL – LOHSSE 2017, 47. (§ 4, Rn. 11)

10 KASER – KNÜTEL – LOHSSE 2017, 46-47. (§ 4, Rn. 12); Paul JÖRS – Wolfgang KUNKEL – Leopold WENGER: *Römisches Privatrecht*. Dritte Auflage, Springer Verlag, Berlin-Göttingen-Heidelberg 1949. 134. (§ 74), 1. lábjegyzet; FÖLDI – HAMZA 2023, 157. (520. széljegyzetszám).

11 WIEDEMANN 2022, 422.

12 A sírkövek alapján számolták ki a 30 évet, mint leggyakoribb elhalálozási életkort a Római Birodalomban, lásd KASER – KNÜTEL – LOHSSE 2017, 47. (§ 4, Rn. 13).

13 PATAKI 2014, 149.

14 Meyers Konversations-Lexikon. Eine Encyclopädie des allgemeinen Wissens, Vierte, gänzlich umgearbeitete Auflage, Achter Band, Verlag des Bibliographischen Instituts, Leipzig 1888, 533. https://archive.org/download/bub_gb_0dYUAAAAAAAJ_2/bub_gb_0dYUAAAAAAAJ.pdf [letöltve: 2025. 10. 07.]

ha a kötelezett nem tett eleget a felszólításnak, ilyenkor a jogosultnak ismét bírósághoz kellett fordulnia és kérnie kellett a végrehajtási cselekmény fogatását.¹⁵ Egyébként az egységes Németország létrejöttét (1871) követően elfogadott német polgári perrendtartás (*Zivilprozessordnung*,¹⁶ a továbbiakban: ZPO) ezt az intézményt nem tartotta meg. A végrehajtási eljárás megindításához ma már főszabály szerint nincs szükség kereset benyújtására. Elég az ítélet végrehajtható záradékkal ellátott kiadmánya (ZPO 724. § (1) bekezdés), amelyet rendszerint szerint az elsőfokú bíróság okirat-kezelő tisztviselője (bíróági titkára) állít ki (ZPO 724. § (2) első mondat). A bírósági végrehajtást az ítélet végrehajtási záradékkal ellátott kiadmánya (végrehajtható kiadmány) alapján folytatják le. Ez alól kivétel a ZPO 731. §-ában szabályozott eset: ha a jogutódlás, illetve valamely tény bekövetkezte közokirattal nem igazolható, vagy nem nyilvánvaló, a jogosultnak az elsőfokú perbíróságnál keresetet kell indítania az ítélet végrehajtási záradékkal való ellátása iránt.

Az *actio iudicati* megszűnésével szükségképpen felmerült az a kérdés, hogy hogyan hat ki a végrehajtás(i) eljárás) az elévülési időre. Ameddig létezett az *actio iudicati* külön eljárásként, egyértelmű volt, hogy ez kihat az elévülésre. Az európai jogrendszerek ma már általánosan elismerik, hogy a bírósági végrehajtás megszakítja az elévülést és az elévülés újrakezdődik.¹⁷

2.2. A német magánjog deprocesszualizálódása a 19. században: az anyagi jogi igény mint az alanyi jogot megtestesítő és/vagy kifejező generális műfogalom a BGB rendszerében

A német jogban legkésőbb a BGB 1900. évi hatálybalépésével megvalósult a magánjog deprocesszualizálódása,¹⁸ amelynek középpontjában Bernhard Windscheid *Anspruch* vagyis anyagi jogi igény (a továbbiakban:

15 WIEDEMANN 2022, 422-423.

16 Zivilprozeßordnung vom 30.1.1877, Neufassung der Zivilprozessordnung vom 12.09.1950.

17 WIEDEMANN 2022, 428.

18 Reinhard ZIMMERMANN: „... ut sit finis litium” Grundlinien eines modernen Verjährungsrechts auf rechtsvergleichender Grundlage, Juristenzeitung (JZ) 2000/18, 856; Thomas WINKELMANN: *Der Anspruch. Funktion, Entstehung, Anknüpfungen*. Mohr Siebeck, Tübingen 2021, 95; Renato BENEDUZI: *Actio und Klagerecht bei Theodor Muther*. Jedermann-Verlag, Heidelberg 2017, 7. skk.

igény) fogalma állt.¹⁹ Ahogy Masamichi Okuda megállapítja, Windscheid az igény fogalmán keresztül „kivonta az anyagi jogi elemeket a római *actio*-ból és az alanyi jogokhoz rendelte.”²⁰ Az igény fogalmának bevezetésével arra törekedett, hogy a római jogi gyökerű közös jogi (*ius commune*) keresetrendszerből a jog egy új rendszerét, mégpedig az anyagi jog rendszerét hozza létre, amelynek középpontjában az alanyi jogok állnak.²¹ Következésképpen az igény egy rendszerező műfogalom szerepét tölti be, amelynek célja az volt, hogy a korábban az *actio*-hoz kötődő elméleteket az alanyi jog fogalmával kapcsolja össze.²² A német polgári törvénykönyv (*Bürgerliches Gesetzbuch*,²³ a továbbiakban: BGB) 1888. évi tervezetének indoklása – ugyancsak az elévülés kontextusában – az igényről, mint műfogalommal kapcsolatban azt rögzítette, hogy igény alatt a meghatározott személlyel szemben irányuló jogot kell érteni, amely alapján tőle valamely szolgáltatás – vagyis a jog megvalósulásához szükséges tevés vagy tartózkodás – követelhető. A kötelmi jogi pozíció (kötelmi alanyi jog) ebben a személlyel szembeni irányultságban merül ki, és képezi magát a kötelmi jog által keletkeztetett igényt, illetve igényeket. Ehhez képest a dologi jog túlterjed a belőle fakadó dologi igényen: az igény megszűnése magát a (dologi) jogot nem érinti.²⁴ Az indoklás hangsúlyozza, hogy az elévülés tárgya nem maga a kereseti jog, azaz nem a bírósági igényérvényesítés perjogi lehetősége ellen hat, hanem maga a jogosultság ellen. Az igény elnevezés előnye, hogy ezt egyértelművé teszi.²⁵ Okuda szerint az igény műfogalom a BGB rendszerében két létezési síkon tölti be szerepét. Az egyik létezési síkon az anyagi jogi jogosultság szerepét tölti, vagyis ezen keresztül valósul meg a jogtárgy valamely jogalanyhoz való hozzárendelése (allokáci-

19 Bernhard WINDSCHEID: *Die Actio des römischen Civilrechts, vom Standpunkte des heutigen Rechts*. Verlagshandlung von Julius Buddeus, Düsseldorf 1856, különösen 37-41; Bernhard WINDSCHEID – Theodor KIPP: *Lehrbuch des Pandektenrechts. Erster Band*. Achte Auflage, Literarische Anstalt Rütten & Loening, Frankfurt am Main 1900, 160-164. (§ 44); FÖLDI – HAMZA 2023, 198. (672. széljegyzetszám).

20 Masamichi OKUDA: Über den Anspruchs begriff im deutschen BGB. Archiv für die civilistische Praxis (AcP) 164. kötet, 1964/5-6, 536.

21 Uo.

22 Uo.

23 Bürgerliches Gesetzbuch vom 18.08.1896, in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002.

24 BGB-tervezet (1888) indoklása. 291; Okuda 1964 541.

25 BGB-tervezet (1888) indoklása. 290; Okuda 1964 541.

ója). A kötelmek területén példa erre a követelés, mint alanyi jog, vagyis vagyontárgy, amely kimerül a meghatározott személy elleni irányulásában. Az esedékessé válás pillanatától eltekintve a követelés megegyezik az igényvel.²⁶ Emellett a kötelmeken kívül is léteznek olyan jogosultságok, amelyek esetében az alanyi jog kimerül a meghatározott személy elleni irányulásban. Erre példa a tartási igény (BGB 1615. §) vagy a jogalap nélküli birtokos igénye a hasznos ráfordítások megtérítésére (BGB 994. §).²⁷ Az öröklési igény is ide tartozik, mert nem más, mint az örökös anyagi jogi jogállása.²⁸ A másik létezési síkon az igény az abszolút szerkezetű jogokra nézve tölt be védelmi- és segédeszköz szerepet. Abszolút szerkezetű jogok esetén az igénynek nincs allokatív funkciója, vagyis nem ezen keresztül valósul meg az adott jogtárgy valamely jogalanyhoz való rendelése. Okuda erre a kiadási igényt (BGB 985. §), a zavarás megszüntetésére irányuló *negatoria* igényt (BGB 1004. § (1) bekezdés első mondat) és jövőbeli zavarásoktól való eltiltásra irányuló igényt (BGB 1004. § (1) bekezdés második mondat) hozza fel példaként. A tulajdoni igény nem más, mint a tulajdon véletlenszerű megjelenési formája. A tulajdoni igény mással szembeni érvényesítése nem jelent mást, mint azt, hogy a tulajdonos tulajdonjogát állítja vele szembe.²⁹ Az abszolút szerkezetű jogoknál az igény szerepe az alapjául szolgáló alanyi jog védelmében és fennállásának megőrzésében merül ki. Az igény itt szükségyszerű köztes kapcsolóelem szerepét tölti be az alanyi jog és a jogvédelem (kereset) között.³⁰

Ami az alanyi jog és az igény, mint a BGB műfogalma viszonyát illeti, Okuda kifejti, hogy a történeti fejlődés szemszögéből arról van szó, hogy korábban a jogrend egy érdek védelmét úgy valósította meg, hogy az érintett számára *actio*-t, vagyis a kereseti jogot, és ezzel jogvédelmet biztosított. Az igény, vagyis a jogvédelem, az érdeket jogilag védett érdeké és alanyi joggá emelte. A modern magánjogra jellemző anyagi jogi gondolkodás kiindulópontja az alanyi jog, amely elsődleges és a jogvédelem (az igény) forrása: a jogvédelem csak ebből folyó következmény. Az igényre,

26 Okuda 1964, 541.

27 Okuda 1964 542.

28 Okuda 1964 534.

29 Okuda 1964 544.

30 Okuda 1964 542; 546-547.

mint műfogalomra szükség van a jogvédelem anyagi jogi oldalának leképezéséhez.³¹

Az igény a BGB műfogalma és több, illetve más, mint a kereseti jog,³² ugyanakkor nem tekinthető tisztán anyagi jogi intézménynek, mivel nem sikerült minden processzuális tartalomtól maradéktalanul megtisztítani.³³

Ebből következik az is, ez elévülést legkésőbb BGB hatálybalépéstől szükségképpen anyagi jogi intézményként fogták fel. Ez a BGB 194. § (1) bekezdése egyértelműen kifejezésre juttatja: „Az a jog, amely alapján valaki mástól valamilyen magatartás tanúsítását vagy attól való tartózkodását követelheti (igény), elévülés tárgya.”

3. Az elévülésről szóló szabályozás sajátosságai a német magánjog (német polgári törvénykönyv) rendszerében

A magyar magánjogban az elévülés intézményének szabályai a kötelmi jogon belül találhatók (Ptk. 6:21-6:25. §), a tulajdonjogi igények (pl. kiadási igény) tekintetében az elévülés nem értelmezhető (Ptk. 5:35. §, 7:2. §). A német magánjogban az elévülés szabályai a BGB általános rész címet viselő első könyvének elévülésről szóló ötödik fejezetében³⁴ találhatók (BGB 194-218. §). Ez a magyar polgári jogi kódextól eltérő szerkezeti megközelítés: a Ptk. tudatos kodifikátori döntés eredményeként nem tartalmaz általános részt, tantételeket és fogalom-meghatározásokat, és kerüli a kazuisztikát.³⁵

31 OKUDA 1964, 545.

32 Vö. OKUDA 1964, 537-540.

33 Heinrich LEHMANN – Heinz HÜBNER: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuches*. Fünfzehnte Auflage (neu bearbeitet von Heinz Hübner). Walter de Gruyter & Co., Berlin 1966, 96. (§ 13 I. 1.)

34 Buch 1 Allgemeiner Teil, Abschnitt 5: Verjährung

35 VÉKÁS Lajos: Bevezetés a Ptk. nagykommentárhoz: 8. A kódex szerkezete, b); 9. A Ptk. fogalomalkotása és nyelve, b). In: VÉKÁS Lajos - GÁRDOS Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*; 2025. évi Jogtár-formátumú kiadás, időállapot: 2025. június 20; CSEHI Zoltán: *Van-e általános része a magyar magánjognak?* Polgári Jogi Kodifikáció, 2000/1., 23-25.

A BGB szerkezetileg ezzel szemben átfogó általános résszel indít,³⁶ amelyből az is következik, hogy az itt található szabályok a kódex egészére nézve irányadóak, így az elévülés szabályai is.

A tanulmány a német jog sajátosságaira figyelemmel primer módon az igény fogalmát használja, amely a magyar jogra vonatkoztatva a követelés fogalmának felel meg. Az igény és a követelés tehát szinonim fogalmak.

Az elévülés tárgya a német jogban tehát az *Anspruch*, vagyis az igény (BGB 194. § (1) bekezdés). Fontos megjegyezni, hogy önmaguk az abszolút szerkezetű jogok nem minősülnek az elévülés tárgyát képező igénynek³⁷ (lásd 2.2. alfejezet). Ugyanakkor az ingó dolog tulajdonjogából fakadó kiadási igény (*Herausgabeanspruch* BGB 985. §) harmincéves elévülés hatálya alá esik, ahogy ezt a BGB 197. § (1) 2. pontja kifejezetten rögzíti. A kötelmi jog 2002. évi átfogó reformját (lásd 4. fejezet) megelőzően ez nem jelent meg kifejezetten a norma szintjén, hanem a harmincéves elévülési időt, mint főszabályt rögzítő BGB 195. §-a reform előtt hatályos szövegváltozatából vezették le.³⁸ Ingatlanoknál ez másképp alakul: a telekkönyvi helyesbítési igény (BGB 894. §, 898. §) és a telekkönyvbe bejegyzett jogokból fakadó igények (BGB 902. §) nem évülnek el.

36 Hogy mi tartozik az általános rész körébe, nézőpont kérdése. Létezik olyan álláspont, amely szerint tulajdonképpeni általános résznek csak az Általános részről szóló Első Könyv Jogügyletekről szóló 3. fejezete (Buch 1 Allgemeiner Teil, Abschnitt 3: Rechtsgeschäfte) tekinthető (BGB 104-185. §-ok), lásd CSEHI 2000, 24.

37 Karl LARENZ – Manfred WOLF: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, 9., neubearbeitete und erweiterte Auflage, C.H.Beck, München 2004. 293 (§ 16 Rn. 45); Hans BROX – Wolf-Dietrich WALKER: *Allgemeiner Teil des BGB*. 32., neu bearbeitete Auflage, Carl Heymanns Verlag, Köln-München 2008. 264. (Rn. 669).

38 LARENZ – WOLF 1997, 337. (§ 17, Rn. 10); Ludwig ENNECCERUS – Hans Carl NIPPERDEY: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Fünfzehnte, neubearbeitete Auflage*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1960. 1409 (§ 233).

4. A titulált igények elévülésére vonatkozó szabályok kodifikálása és szerkezeti novellája

4.1. Az elévülésről szóló szabályozás: az általános idejű elévülés rendszere

Christian von Bar a szerződésen kívüli kárfelelősségi jog Európai jogrendszerekre fókuszáló összehasonlító jogi elemző művében úgy fogalmaz, hogy „az erkölcsileg leggyengébb védekezési jog az elévülés kifogása.”³⁹ Reinhard Zimmermann pedig kiemeli, hogy a premodern társadalmakban létezett határozott ellenérzés az elévülés jogintézményével szemben könnyen érthető, hiszen az de facto kisajátító hatású: az igény (követelés) vagyontárgy, amely túlnyomórészt elveszíti az értékét azáltal, hogy bírósági úton többé nem érvényesíthető.⁴⁰

Ahhoz, hogy megérthessük azt, hogy a titulált igények elévülésére vonatkozó rendelkezések ma milyen helyet foglalnak el a BGB elévülésről szóló szabályozásának rendszerében, össze kell hasonlítanunk röviden az egymástól koncepcionálisan különböző régi és új (2002. január 1-jén hatályba lépett) szabályozást.⁴¹ Az új szabályozással a régi szabályozás teljeskörű felülvizsgálata valósult meg.⁴²

A régi szabályozás esetében az általános (rendes) elévülési idő – tehát a főszabály – harminc év volt (BGB 195. §-ának 1900. január 1-je és 2001. december 31. között hatályos változata).⁴³ Ezen felül a mindennapi ügyletekből

39 Christian VON BAR: *Gemeineuropäisches Deliktsrecht*. Zweiter Band. C.H.Beck, München 1999, 582. (Rn. 545; § 5 V 1)

40 ZIMMERMANN 2000, 854.

41 Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts vom 26. November 2001 (A kötelmi jog modernizálásáról szóló törvény) (a továbbiakban: SchuldrechtsModernisierungsG (2001)).

42 Hans-Georg HERMANN: §§ 194-225. *Verjährung* In: Mathias Schmoeckel-Joachim Rückert-Reinhard Zimmermann (Hrsg.): *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB Band I., Allgemeiner Teil §§ 1-240*, MOHR SIEBECK, Tübingen 2003, 996 (5. széljegyzetszám).

43 LARENZ – WOLF 1997, 337. (§ 17, Rn. 9.); ENNECCERUS – NIPPERDEY 1960, 1406 (§ 233).

fakadó meghatározott igények esetében rövidített, kettőéves⁴⁴ vagy négyéves⁴⁵ különös elévülési időt állapított meg. A „jogerősen megállapított igényekre” vonatkozó rendelkezés 2001. december 31-ig – a BGB hatálybalépése óta változatlan számozással és szöveggel – a 218. §-ban volt található.

A BGB 2002. január 1-jén hatályba lépett kötelmi jogi reformja az elévülési szabályozás novelláját is jelentette. A BGB új elévülési szabályozásának főbb súlypontjai a következők: az elévülési határidők teljeskörű újraszabályozása, az elévülés magánautonóm szabályozásának (szerződési szabadság) elismerése meghatározott korlátokon belül (következik a BGB 202. §-ából), valamint a legtöbb elévülést megszakító tényállás nyugvási okká alakítása. Emellett a reformmal új nyugvási okok is bevezetésre kerültek. Ilyen új okok voltak az ideiglenes jogvédelem iránti kérelem benyújtása (BGB 204. § (1) bekezdés 9. pont) szexuális önrendelkezés megsértéséből fakadó igények esetére (BGB 208. §).⁴⁶ Ezeknek az okoknak a köre időközben tovább bővült, így például a fogyasztói igények elévülésének nyugvásával, ha minősített fogyasztói szervezetek indítanak keresetet (BGB 204a. §).

Az új szabályozás központi eleme a hároméves általános elévülési idő bevezetése. Ezt a BGB „Rendszerinti elévülési idő” (*Regelmäßige Verjährungsfrist*) címet viselő 195. §-a rögzíti (a továbbiakban: általános elévülési idő). A 2002. január 1-jén hatályba lépett új elévülési szabályozás ún. vegyes, szubjektív és objektív elemeket ötvöző rendszert követ, amelyen belül megkülönböztethető egy szubjektív, úgynevezett relatív, valamint egy objektív, azaz abszolút elévülési idő.

44 Lásd BGB 196. § reform előtti változatának (1) bekezdését. A kétéves elévülés körébe tartoznak például a kereskedők, gyártók és iparosok árukért vagy munkák elvégzéséért fennálló igényei (1. pont), a (személy)fuvarozásból/szállításból fakadó díjak (3. pont), a munkavállalók és alkalmazottak bér- és fizetési igényei (8. és 9. pont); az orvosok díjigényei (14. pont), ügyvédek, közjegyzők díjigényei (15. pont). A 196. § (2) bekezdése felemelte az elévülés idejét négy évre például az 1. pont alá tartozó igények esetében, ha vállalkozások közötti ügyletről volt szó (a kötelezett üzleti tevékenysége körében rendelte meg az árut vagy a munka elvégzését).

45 BGB 197. § reform előtti változata szerint ez alá tartoznak többek között a kamatigények, bérleti és haszonbérleti díj megfizetésre irányuló igények, a nyugdíj, közszolgálati illetmény, tartásdíj, a járadék, életjáradék és minden más, rendszeresen visszatérő szolgáltatás megfizetésére irányuló igény.

46 Heinz-Peter MANSEL: *Die Neuregelung des Verjährungsrechts*, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 2002/2, 89.

Az elévülésről szóló szabályozáson belül a BGB 199. § „A rendes elévülési idő kezdete és az elvülés abszolút (felső) határidői” címet viseli.

A hároméves (általános) elévülési idő szubjektív, vagyis relatív, amely annak az évnek a végén kezdődik, amikor az igény létrejött (BGB 199. § (1) bekezdés 1. pont) és a jogosult tudomást szerzett az igény létrejöttét meg-
alapozó körülményekről és a kötelezett személyéről, vagy amikor azért nem szerzett ezekről tudomást, mert súlyosan gondatlanul járt el (BGB 199. § (1) bekezdés 2. pont). Ezzel szemben az objektív, vagyis abszolút elévülési idő tíz év (BGB 199. § (4) bekezdés, 199. § (3) bekezdés 1. pont) vagy károkozásból fakadó igény esetén harminc év (BGB 199. § (3) bekezdés 2. pontja) és az igény létrejöttének időpontjában kezdődik és független a jogosult tudomásától. Az élet, testi épség, egészség vagy személyi szabadság megsértése miatti igények esetében csak objektív (abszolút) elévülési idő létezik (BGB 199. § (2) bekezdés). Az esetek döntő többségében a hároméves, szubjektív elévülés érvényesül, mivel rendkívül ritka eset, hogy a jogosult egy évtizeden keresztül ne szerezzen tudomást az igényről. Ha azonban a tízéves (harmincéves) objektív elévülési idő eltelt, a jogosult ezt követő tudomásszerzése az igényről már nem jár a relatív elévülési idő elkezdődésével. Az igény tíz év elteltével tehát akkor is elévül, ha a jogosult egyébként önhibáján kívül nem szerzett tudomást arról.⁴⁷

A szubjektív (relatív) és abszolút (objektív) határidő párhuzamosan fut: az elévülés joghatásának bekövetkezése attól függ, hogy melyik telt el előbb. Ha bármelyik elévülési határidő eltelt, az igény elévült, és a másik elévülési idő nem vált ki joghatást. Ez a kettős rendszer egyensúlyt teremt a jogosult érdeke – azaz a jogosult tudomásán alapuló érvényesíthetőség – és a kötelezett jogbiztonság iránti igénye között.⁴⁸

Ebbe a körbe egy később beiktatott rendelkezés az öröklésen alapuló igényekre harmincéves objektív elévülési időt állapít meg. Ez kiterjed azokra az igényekre is, amelyek érvényesítése azt feltételezi, hogy a jogosult tudomást szerzett a szóban forgó halál esetére szóló rendelkezésről (BGB 199. §

47 Heinrich HONSELL: Das Konzept doppelter Fristen im Verjährungsrecht des BGB In: Peter MANKOWSKI – Wolfgang WURMNEST (Hrsg.): *Festschrift für Ulrich Magnus zum 70. Geburtstag*, sellier european law publishers, München 2014, 37.

48 HONSELL 2014, 37.

(3a) bekezdés). Ez utóbbi azokat az igényeket fedi le, amikor az igény érvényesítése nem lehetséges a halál esetére szóló rendelkezésre való hivatkozás nélkül, így például ha az igények közvetlenül magából a halál esetére szóló rendelkezésből fakadnak.⁴⁹ Az elévülési szabályozás novelláját követően az adásvételi, vállalkozási és utazási szerződésekből eredő kellékszavatossági igények a főszabályként kétéves elévülés alá tartoznak (BGB 438. (1) bekezdés 3. pont).

4.2. A titulált igények elévülése mint különös idejű elévülés

A német magánjog nem ismeri a végrehajtási jog elévülését, hanem ezt anyagi jogi kérdésként fogja fel: az évülés tárgya a bírósági úton megállapított (bírósági úton elismert) igény. Ilyen esetekben ún. titulált igényről (követelésről) (*titulierter Anspruch/titulierte Forderung*) van szó, amelyek ezáltal végrehajthatóvá váltak: a titulálás lehetővé teszi a jogosult számára, hogy a bírósági végrehajtás eszközrendszerén keresztül keressen kielégítést a kötelezett (adós) vagyonából. A titulált igények státusza a német magánjog elévüléséről szóló szabályozásában lényegében változatlan legalább a BGB Szövetségi Tanács („*Bundesrath*”) elé 1888-ban beterjesztett bizottsági tervezete első olvasatának (a továbbiakban: BGB-tervezet (1888)) megjelenése óta.⁵⁰

A német jogalkotó már a BGB kodifikációja során is elkülönülten kezelte a „jogerősen megállapított igényeket”. Így a BGB-tervezet (1888) 177. §-a külön rendelkezést tartalmazott a „jogerősen megállapított igényekre”⁵¹ nézve. Ez a rendelkezés tartalmilag változatlan formában jelent meg

49 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 199 Rn. 54.

50 Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich. Erste Lesung. Ausgearbeitet durch die von dem Bundesrathe berufene Kommission. Amtliche Ausgabe, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Berlin und Leipzig 1888. 48; Motive zu dem Entwurfe eines Bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich. Band I. Allgemeiner Theil. Amtlicher Ausgabe. Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Berlin und Leipzig 1888 (a továbbiakban: BGB-tervezet (1888) indoklása). 337-338.

51 BGB tervezet szövege (1888): 177. § A jogerősen megállapított igények – még ha egyébként rövidebb elévülési idő vonatkozna is rájuk – harminc év elteltével évülnek el. Ugyanez vonatkozik a végrehajtható egyezségekből és végrehajtható okiratokból eredő igényekre, valamint azokra az igényekre, amelyek a csődeljárás során történt megállapítás révén váltak végrehajthatóvá. Amennyiben a megállapítás rendszeresen visszatérő, a jövőben esedékesse váló szolgáltatásokra is kiterjed, az első bekezdés rendelkezései nem alkalmazandók.

a BGB 1896. július 1-jén elfogadott szövegében (218. §),⁵² amely 1900. január 1-jén lépett hatályba.⁵³ A BGB-tervezet (1888) 177. §-ának mai megfelelője a BGB 197. § (1) bekezdés 3., 4., és 5. pontja, valamint a BGB 197. § (2) bekezdése.

A BGB-tervezet (1888) indoklása szerint a német partikuláris törvénytűvek többsége a római jognak megfelelően az alperes jogerős marasztalását követően az igényre (követelésre) még akkor is a rendes (harmincéves) elévülési időt rendelte alkalmazni, ha egyébként az igényre rövidebb elévülési idő volt alkalmazandó.⁵⁴ Az indoklás szerint a jogerősen megállapított igények esetén lényegesen lecsökken azoknak a szempontoknak a súlya, amelyek az elévülési idő rövidítését indokolják. Az eredeti jogviszony a jogerős ítélettel rendelkezésre álló új jogalaphoz képest háttérbe szorul, a jogbiztonság (vitathatatlanság) biztosított és a tényállás elhomályosulása hosszú időre kizárható.⁵⁵ Emellett a rövid elévülési idő a jogosultat arra kényszerítené, hogy rövid időközönként – előre láthatóan eredménytelen – végrehajtási cselekményeket indítson csupán azért, hogy ismét megszakítsa az elévülést, amely a rövidített (kettő, illetve négyéves) elévülési idő hatálya alá tartozó igények esetén különösen kellemetlennek tűnik. A harmincéves (rendes) elévülési idő függetlenül attól, hogy marasztalást – valamilyen szolgáltatás teljesítésére, valamitől való tartózkodásra, valaminek az abbahagyására, túrésére való kötelezést – tartalmazó (*Leistungsurteil*), vagy megállapító (*Feststellungsurteil*) jogerős ítéletről van szó.⁵⁶

52 A BGB 1896. augusztus 18-i császári szentesítését követően 1896. augusztus 24-én jelent meg a Birodalmi Közlönyben (RGL.1896, Nr. 21, S. 195 ff.)

53 A BGB hatálybalépésről szóló törvény 1. cikk (1) bekezdés (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (rövidítve: „EBGB”) Art. 1(1))

54 BGB-tervezet (1888) indoklása, 337.

55 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 2.

56 BGB-tervezet (1888) indoklás, 337-338.

A titulált igények elévülését a BGB 197. §-a szabályozza, amely a „Harmincéves elévülési idő”⁵⁷ címet viseli. A BGB általános elévülési időt rögzítő 195. §-ához képest a BGB 197. §-a különös elévülési idő, éppúgy, mint a sorban ezt megelőző 196. §, amely a „Elévülési idő az ingatlanra vonatkozó jogokra nézve” címet viseli és tízéves elévülési időt állapít meg. A Szövetségi Igazságügyi Minisztérium megbízásából készült és 1981-ben közzétett szakértői vélemény és javaslatok⁵⁸ a kötelmi jog átdolgozásáról az elévülés szabályozását is érintette, és a titulált igényekre nézve tízéves elévülési időt⁵⁹ irányzott elő. Az általános elévülési idő két év lett volna, a más őrizetére bízott dolgok esetén öt év, és dolog visszaadásával összefüggő járulékos igényekre nézve pedig egy év.⁶⁰

A következő állomás a 2002. január 1-jén hatályba lépett kötelmi jogi reform előkészítése. Zimmermann az elévülésről szóló szabályozás reformja kapcsán a titulált igényre indokoltnak tartja az egységesre tervezett elévü-

57 BGB 197. § Harmincéves elévülési határidő

(1) Harminc év alatt évülnek el – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a következő igények:

1. kártérítési igények, amelyek az élet, a testi épség, az egészség, a szabadság vagy a szexuális önrendelkezés szándékos megsértésén alapulnak,
2. tulajdonjogból vagy más dologi jogból, valamint a 2018., 2130. és 2362. §-okból eredő kiadási igények, továbbá azok az igények, amelyek e kiadási igények érvényesítését szolgálják,
3. jogerősen megállapított igények,
4. végrehajtható egyezségekből vagy okiratokból eredő igények,
5. azok az igények, amelyek a fizetéseképtelenségi eljárásban történt megállapítás útján végrehajthatóvá váltak, valamint
6. a végrehajtási költségek megtérítésére vonatkozó igények.

(2) Ha az (1) bekezdés 3–5. pontjában meghatározott igények rendszeresen visszatérő, jövőben esedékes szolgáltatásokra vonatkoznak, a harmincéves elévülési határidő helyébe a rendes elévülési határidő lép.

58 Frank PETERS – Reinhard ZIMMERMANN: Verjährungsfristen: Der Einfluß von Fristen auf Schuldverhältnisse; Möglichkeiten der Vereinheitlichung von Verjährungsfristen. In: BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ (Hrsg.): *Gutachten und Vorschläge zur Überarbeitung des Schuldrechts*. Bundesanzeiger-Verlagsgesellschaft, Köln 1981, 77-374.

59 A szakértői normaszöveg-tervezet (1981): 197. § (A végrehajtás elévülése)

- (1) Az igény jogerős megállapítását vagy más módon végrehajtható titulálását követően – a 196. § (1) bekezdésének sérelme nélkül – új, tízéves elévülési idő kezdődik.
- (2) A végrehajtás körében foganatosított érvényes intézkedéseknél fogva az elévülési idő újrakezdődik.

60 Helmut HEINRICHS: Reform des Verjährungsrechts. Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1982/37, 2024.

lési időtől (három év) való eltérést.⁶¹ Érdeemes kiemelni, hogy a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium 2000. augusztus 4-i időállapotú kötelmi jog modernizálásáról szóló tervezetében⁶² a 197. § „Az abszolút jogokon alapuló kiadási igények és az ezekhez hasonló igények elévülése” címet viselte, amely a címén kívül egyébként megegyezett a törvényjavaslat⁶³ és az elfogadott törvény szövegével.⁶⁴ A törvényjavaslat és az elfogadott törvény is „Harmincéves elévülési idő” címmel tartalmazta a 197. §-t. A vitatervezetben szereplő címből és a „jogerősen megállapított igények” 197. §-ban való elhelyezéséből arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó a titulált igényekre valamelyest a dologi igényhez hasonló módon tekintett.

A törvényjavaslat (2001) előterjesztője kifejtette, hogy az adósok azt sérelmezték, hogy a jogerősen megállapított igényekre alkalmazandó harmincéves elévülési idő aránytalanul hosszú. Álláspontjuk szerint az ilyen hosszú (harmincéves) elévülési idő lehetetlenné teszi, hogy az - akár önhibáján kívül pénzügyi nehézségekbe került - adós valaha is megszabadulhasson régi tartozásaitól, és új egzisztenciát teremthessen. E körülményre tekintettel javasolták a „jogerősen megállapított igényekre” alkalmazandó elévülési idő lerövidítését.

A „jogerősen megállapított igények” esetében, különösen akkor, ha az adós kezdetben fizetéseképtelen, mind a jogosult, mind pedig az adós szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, hogy a jogosult milyen időtartamon belül élhet a végrehajtás lehetőségével. Ebből adódóan a 197. § (1) bekezdés 3–5. pontja a BGB korábbi (2001. december 31-ig hatályos) 218. § (1) bekezdésével összhangban megtartotta a harmincéves elévülési időt a jogerős határozattal megállapított, valamint a végrehajtható egyezségeen vagy közokiraton alapuló, illetve olyan igényekre nézve, amelyek a fizetéseképtelenségi eljárás során történt elismerés következtében váltak végrehajthatóvá.

61 ZIMMERMANN 2000, 862.

62 Diskussionsentwurf eines Schuldrechtsmodernisierungsgesetzes (SMG), BMJ, Stand: 4. August 2000, 5. old. https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Bibliothek/Gesetzesmaterialien/14_wp/SchuldrechtsmodG/diske.pdf [a továbbiakban: SMG-Vitatervezet (2000)] [letöltve: 2025. 10. 07.]

63 Deutscher Bundestag Drucksache 14/6040 (14.05.2001): Entwurf eines Gesetzes zur Modernisierung des Schuldrechts <https://dserver.bundestag.de/btd/14/060/1406040.pdf> [a továbbiakban: SMG-Törvényjavaslat (BT-Drucksache 14/6040 2001)] [letöltve: 2025. 10. 07.]

64 SchuldrechtsModernisierungG 2001.

A jogerős határozattal megállapított igény érvényesítése nem kizárólag a jogosulttól függ; sikere alapvetően azon múlik, hogy mennyiben rendelkezik-e az adós végrehajtás alá vonható vagyonnal. Az elévülési időt ezért úgy kell megállapítani, hogy a jogosult akkor is tényleges esélyt kapjon az igénye behajtására, ha az adósnak nincs, vagy csak korlátozottan áll rendelkezésre ilyen vagyona. Az előterjesztő álláspontja az volt, hogy az általános elévülési idő e célra messze nem elegendő. Ráadásul a jogosult részéről – akinek például baleset vagy bűncselekmény miatti kár- vagy sérelemdíj fizetésére, vagy kölcsön visszafizetésére irányuló igényét állapították meg jogerősen – megalapozott az elvárás, hogy igényét akár tíz-húsz év múltán is érvényesíthesse, ha az adós anyagi helyzete időközben javult. Felvethető ugyan, hogy a svájci jog mintájára tíz évben határozzák meg a jogerősen megállapított igények elévülési idejét, ám ez arra kényszerítené a jogosultat, hogy az adóssal szemben intenzíven és gyakrabban tegyen végrehajtási lépéseket, többek között az elévülés megszakítása érdekében is. E kilátástalan végrehajtási kísérletek költségei végeredményben ismét az adóst terhelnék. Ez sem a jogosult, sem az adós érdekét nem szolgálná, továbbá feleslegesen terhelné a bírósági végrehajtás intézményrendszerét. A fizetési nehézségekkel küzdő adós jogos érdeke, hogy meghatározott idő elteltével mentesüljön régi tartozásai alól és lehetősége legyen új egzisztenciát teremteni, de erre nem megfelelő eszköz a „jogerősen megállapított igények” elévülési idejének rövidítése. E feladat a természetes személyek adósságrendezése keretében oldandó meg, amely biztosítja az adós számára a lehetőséget, hogy meghatározott feltételek fennállása esetén adóssága egy részének megfizetése alól mentesüljön, biztosítva számára az újrakezdés esélyét. Az a körülmény, hogy az adós a harmincéves elévülési idő alatt már teljesített részleteket, és hosszú idő elteltével e részteljesítésekre nézve bizonyítási nehézségek léphetnek fel, önmagában nem ad alapot az elévülési idő lerövidítésére, mivel elvárható az adóstól, hogy gondoskodjon a részteljesítést igazoló nyugták (bizonyítékok) megőrzéséről.⁶⁵

65 SMG-Vitatervezet SMG (2000), 225-226; SMG-Törvényjavaslat [BT-Drucksache 14/6040 2001]], 106.

5. A titulált igények elévülésére irányadó szabályok

5.1. Anyagi jogi megközelítés: a titulált igények elévülése

Az elévülés anyagi jogi felfogása alapján az igény jogerős megállapítását (titulálását) követően nem a végrehajtásra vonatkozó eljárásjogi jogosultság (végrehajtási jog) időbeli korlátozásáról van szó, hanem az immáron titulált anyagi jogi igény további elévüléséről, amely ezáltal újrakezdődik és új elévülési idő szerint évül el.⁶⁶

Az előző fejezetekből kitűnik, hogy a harmincéves elévülési idő alkalmazását titulált igények esetén alapvetően három körülmény indokolja: egyrészt, hogy az igény fennállása már kellő bizonyossággal és megbízhatósággal tisztázott, másrészt a jogosultnak (hitelezőnek) az igénye kielégítéséhez fűződő érdeke, és harmadrészt a kötelezettnek (adósnak) a jogbiztonsághoz fűződő érdeke. A titulált igények legjelentősebb megjelenési formája a jogerősen megállapított igény, amely elvülésének normatív alapját a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja adja (lásd 5.2. alfejezet); a hasonló igények esetében pedig a BGB 197. § (1) bekezdés 4-6. pont (lásd 5.3.-5.5. alfejezetek). Figyelembe kell venni a BGB 197. § (2) bekezdéséből adódó szűkítést, amely a 3–5. pontokban meghatározott igényekre az általános (hároméves) elévülést rendeli alkalmazni, ha ezek esetében rendszeresen visszatérő, jövőben esedékessé váló szolgáltatásokról van szó.

A normatív alaphoz tartozik még a BGB 201. §-a,⁶⁷ amely az elévülés kezdő időpontját rögzíti: a titulált igények elévülése a határozat jogerőre emelkedésének, a végrehajtási jogcím (*Vollstreckungstitel*) kiállításának vagy a fizetéseképtelenségi eljárásban történt megállapításnak napján kezdődik, de semmiképpen sem korábbi időpontban, mint magának az igénynek a létrejötte. A harmincéves elévülési idő tehát az igényt megállapító határozat jog-

⁶⁶ WIEDEMANN 2022, 423-424.

⁶⁷ BGB 201 §. A megállapított igények elévülésének kezdő időpontja

A 197. § (1) bekezdés 3–6. pontjában meghatározott igények elévülése a határozat jogerőre emelkedésének, a végrehajtható okirat kiállításának, illetve a felszámolási eljárásban történő megállapításnak a napján veszi kezdetét, de semmiképpen sem korábban, mint az igény keletkezése. A 199. § (5) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

erőssé válásának napjától kezdődik. A német jogban a bírósági végrehajtás középpontjában nem „végrehajtási jog” áll, hanem a végrehajtási jogcím, így anyagi jogi szemszögből közelíti meg az elévülés kérdését. Az elévülés tárgya a titulált, vagyis „megvizsgált, tisztázott és rögzített” igény (követelés), amelyre a megállapítás jogerőssé válásától számított harmincéves elévülési időt kell alkalmazni. Ez az általános elévülési idő pontosan tízszerese. A harmincéves elévülési idő nem függ attól, hogy a megállapított igény az általános elévülési hatálya alá tartozott-e, hogy mennyi volt az eredetileg irányadó elévülési idő,⁶⁸ vagy hogy a felek esetleg ennél rövidebb elévülési időt kötöttek ki.⁶⁹ Ezzel az igény olyan státuszba kerül, mint a tulajdonjogból vagy egyéb dologi jogból fakadó kiadási igények (vö. BGB 197. § (1) bekezdés 2. pont), vagyis akár úgy is lehet tekinteni, hogy az igény BGB 197. § (1) bekezdés 3-6. pontja értelmében történő megállapítása – ha úgy tetszik – „dologiasítja” az igényt (követelést).

Az osztrák jogon kívül (lásd 10.2. alfejezet) a dél-afrikai jogban is harminc év a „bírósági ítéletben megállapított tartozások” elévülési ideje (*Section 11 (a) thirty years in respect of (ii) any judgment debt*).⁷⁰

5.2. Mikor van szó „jogerősen megállapított igényekről”

(BGB 197. § (1) bekezdés 3. pont)

Akkor van szó jogerősen megállapított igényről, ha jogerős ítéletben vagy más jogerős határozatban megállapításra került – függetlenül attól, hogy az ítélet vagy határozat milyen eljárásban született. Így az (alakilag) jogerős megállapítás alapulhat egy állami bíróság ítéletén vagy más végrehajtási jogcímen, továbbá a német polgári perrendtartás ZPO 104. §-a szerinti költségmegállapító határozaton vagy választottbírói ítéleten (ZPO 1051. § és következő §-ok).⁷¹ A jogerős megállapításnak egy független szervtől kell származnia – még akkor is, ha annak vizsgálata kizárólag a jogosult nyilat-

68 LARENZ – WOLF (2004) 306 (§ 17, Rn. 33.).

69 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 18.

70 Prescription Act 68 of 1969 (<https://www.gov.za/documents/prescription-act-20-may-2015-1045>) [letöltve: 2025. 10. 07.]

71 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 15.

kozataira épült, mint például a bírósági meghagyás („mulasztási ítélet”, *Ver säumnisurteil*) és a végrehajtási végzés (*Vollstreckungsbescheid*) fizetési meghagyáshoz kapcsolódóan; ezeket akkor lehet kibocsátani, ha az ellenérdekű fél nem élt azzal a lehetőséggel, hogy nyilatkozzon.⁷² Nincs szó jogerős megállapításról, ha a jogosult az igényt csupán szubszidiáriusan érvényesítette, és emiatt a marasztaló ítélet e kérdésben nem foglalt állást. Jogerős megállapítást nem eredményez a ZPO 304. § szerinti ún. alapítélet sem (*Grundurteil*: amennyiben az igény jogalapja és összege egyaránt vitatott, a bíróság rész- („alap-„) ítéletben előzetesen határozhat a jogalapról).⁷³ Jogerősen megállapított igénynek minősül, ha a választottbíróság a választottbírósági szerződés alapján kizárólag az igény jogalapjáról határoz, mivel e határozat funkcionálisan a megállapító ítélethez hasonlít.⁷⁴ A jogerősen megállapított igény létrejöttének oka, jogi természete vagy kialakítása irreleváns.⁷⁵ Vizsgálni kell, hogy van-e különös elévülési szabály, amely elsőbbséget élvez. Ilyen speciális normát tartalmaz például a német kereskedelmi törvénykönyv (*Handelsgesetzbuch*,⁷⁶ a továbbiakban: HGB). A HGB 129. § (2) bekezdése kizárja, hogy a közkereseti társasággal szemben jogerősen megállapított igények alapján a saját vagyonukkal felelő tagokkal szemben is végrehajtást lehessen kérni. Az igény társasággal szembeni jogerős megállapítása nem minősül egyúttal a tagokkal szembeni titulált igénynek és ezért nem váltja ki a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja szerinti joghatást, vagyis azt, hogy a vele szemben fennálló igényekre nézve a harmincéves elévülési idő legyen irányadó. Ehelyett a HGB 151. § (1) bekezdése a társaság megszűnése esetén a taggal szemben érvényesíthető, a társaság kötelezettségvállalásaiért való felelősségből fakadó igényekre öt éves elévülési időt állapít meg.⁷⁷

A jogerős ún. megállapító ítélet (a megállapítási kereset – ZPO 256. § - eredményeként) esetén is irányadó a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja szerinti harmincéves elévülési idő. Nincs jelentősége, hogy a megállapító ítéletet

⁷² Uo.

⁷³ MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 17.

⁷⁴ Uo.

⁷⁵ Florian JACOBY: Kommentar zum BGB § 197 Rn. 34; J. von STAUDINGERS: Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB - Buch 1: Allgemeiner Teil: §§ 164-240 (2024).

⁷⁶ Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 37. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

⁷⁷ Vö. MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 18.

eljárásjogi szempontból megengedetten hozták meg vagy sem.⁷⁸ A megállapító ítéletnek az igény fennállását kell megállapítania, a konkrét igények alapjául szolgáló jogviszony – például egy érvényes szerződés - fennállásának megállapítása nem elegendő.⁷⁹ A harmincéves elévülési idő alá tartozik minden olyan igény, amely a jogerő beálltaig létrejött és esedékes, tehát az addig esedékes kamatigények, tartási járadék stb. Ellenben a jogerő beállása után esedékes időszakonként visszatérő igényekre (pl. kamatok) a BGB 197. (2) bekezdése szerint az általános elévülési idő irányadó.⁸⁰ A BGB 197. § (2) bekezdése lényegében a harmincéves elévülési idő alá tartozó a BGB 197. § (1) bekezdésének 3-5. pontjaiban felsorolt igények tekintetében alkalmazandó szűkítés (lásd 5.6. alfejezet).

A „jogerősen megállapított igény” magában foglalja azokat a jogerő beállása után keletkező igényeket, amelyek a jogerősen megállapított igényből levezethetők, így például a gyógyítással kapcsolatos jövőbeli költségeket. Nincs jelentősége annak, hogy az igény konkrét mértékét még meg kell állapítani.⁸¹ Ezen igények esetében is vizsgálni kell az általános elévülési idő BGB 197. § (2) bekezdés szűkítő rendelkezése szerinti esetleges elsőbbségét.

A harmincéves elévülési idő akkor is irányadó, ha az ilyen igények törvényi jogalapja csak a jogerő beállta után keletkezik.⁸² Ebből az is következtethető, hogy a harmincéves elévülési idő olyan igények esetében is irányadó, amelyeket a felek utólag hoznak létre a megállapító ítélet alapján, például a károkozó egyes gyógyítási költségekre nézve elismeri a helytállási kötelezettségét.⁸³ Ugyanígy alkalmazandó a harmincéves elévülési idő arra a pénzfizetési igényre, amely a megállapítási ítéletből következhet, mivel ez az „átalakulás” nem alapoz meg új elévülési időt.⁸⁴

Az uralkodó jogirodalmi álláspont szerint az igény jogerős megállapítása abból is fakadhat, hogy a kötelezett negatív megállapítás iránti keresetét ér-

78 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 37. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

79 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 20.

80 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 39. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

81 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 40. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

82 BeckOK BGB/Henrich, 74. Ed. 1.5.2025, BGB § 197 Rn. 17; Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 40. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

83 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 40. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

84 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 41 (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024); Andreas PIEKENBROCK: BGB § 197 Rn. 44, BeckOGK BGB (1.5.2025).

demi okokból elutasítják.⁸⁵ Hogy ez mennyiben jelenti az igény megállapítását, a határozat indoklásából derül ki. Az uralkodó álláspont a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontjának szövegezésén alapul. A kisebbségi álláspont szerint ezt cáfolja az a körülmény, hogy sem a kötelezett negatív megállapítási kérése, sem a jogosult ezzel szembeni védekezése nem vezet az elévülés nyugvásához (vö. BGB 204. §). Ezzel aligha egyeztethető össze, hogy a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja az elévülés meghosszabbításához vezessen, mivel a jogerő beálltához az elévülés megújítása kapcsolódna, és erre nincs törvényi alap. Ez támasztja alá a „jogerősen megállapított igény” 2001. évi novellát megelőző rendszerbeli elhelyezése az elévülésről szóló szabályozáson belül: az elévülést megszakító okokat (BGB korábbi 209-210. §-ok) követően volt található (BGB korábbi 218. §).⁸⁶ A jogerős határozatnak a jogosult és a kötelezett viszonyában kell fennállnia. A kezes a főkötelezettségért annak mindenkori állapotában felel, vagyis az igény jogerős megállapításához kapcsolódó harmincéves elévülési idő az ő kezességi kötelezettségére is kihat.⁸⁷ Ugyanakkor a főkötelezettség elévülésére akkor is hivatkozhat, ha vele szemben elmarasztaló jogerős ítéletet hoztak. A kezességi kötelezettségvállalás önállóan évül el, így, ha a kezes ún. eljárási kezességet⁸⁸ vállal, arra az általános elévülési idő lesz irányadó.⁸⁹

A jogerősen megállapított igény eljárásjogi leképeződése a végrehajtási jogcím. Kérdés az, hogy pontosan milyen határozatok esetében lehet jogerősen megállapított igényről beszélni, amelyhez a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja szerinti joghatás kapcsolódik. Ide tartozik mindenekelőtt a marasztaló ítélet, ennek tartalmától és az ítéletet hozó bíróság (joghatóság) jellegétől függetlenül. Így a marasztalás állhat pénzfizetésre, egyéb tevékenységre, abbahagyásra, tűrésre stb. kötelezésben. Döntő szerepe annak van, hogy a határozatra nézve beállt az alaki jogerő, tehát már nincs helye

85 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 17; Andreas PIEKENBROCK: Kommentar zum BGB § 197 Rn. 45, BeckOGK BGB (1.5.2025).

86 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 43. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

87 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 48. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

88 Ennek alapja a hivatkozott esetben a ZPO 720a. § (3) bekezdése: a pénzfizetésre kötelezett adós a főigény összegének megfelelő biztosíték adásával megakadályozhatja az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított ítéleten alapuló biztosítéki intézkedést.

89 BGH, Urteil vom 11.11.2014 – XI ZR 265/13, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 2015/5, 352 Rn. 23.

rendes jogorvoslatnak.⁹⁰ Ebből az következik, hogy az előzetesen (ideiglenesen) végrehajthatóvá nyilvánított határozatok (*vorläufig vollstreckbares Urteil*: ZPO 704. §,⁹¹ együttes olvasatban a ZPO 708. és 709. §-ával) nem tartoznak a harmincéves elévülési időt megalapozó határozatok körébe, az ideiglenes intézkedésről (*einstweilige Verfügung*) szóló határozatok ellenben igen.⁹² A határozat formájának, pl. annak, hogy ítélet (*Urteil*) vagy végzés (*Beschluss*), nincs jelentősége, csak az alaki jogerő beálltának. Nincs jelentősége az ítélet helyességének sem egészen addig, ameddig érvényesnek minősülő határozatról van szó. Nem lehet szó érvényes határozatról, ha az elévülés tárgyát képező igény nincs kellően meghatározva. Ez felmerülhet a „részleges kereset” (*Teilklage*)⁹³ esetén, amelynél a bíróság több igényre támaszkodott, de nem konkretizálta, hogy pontosan melyik érintett: a pénzfizetésre irányuló végrehajtási jogcím nem váltja ki az anyagi jogerőt és nem kezdődik újra az elévülés a BGB 212. § (2) bekezdése alapján, ha nem állapítható meg, hogy mely igényről határozott a bíróság.⁹⁴ Az allokáció tisztázásának hiányában nem lehet szó az elévülés jogérvényesítéshez kapcsolódó BGB 204. § (1) bekezdése szerinti nyugvásáról, amelyből az is következik, hogy nem lehet szó jogerősen megállapított igényről és ahhoz kapcsolódó harmincéves elévülési időről a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja alapján.⁹⁵

90 ZPO 705. § [Alaki jogerő] A határozatok jogerőre emelkedése nem következik be a megengedett fellebbezés vagy megengedett ellentmondás előterjesztésére nyitva álló határidő lejártá előtt. A jogerőre emelkedést a fellebbezés vagy az ellentmondás határidőben történő előterjesztése felfüggeszti.

91 ZPO 704. § [Végrehajtható érdemi ítéletek] A végrehajtás olyan érdemi ítéletek alapján történhet, amelyek jogerőre emelkedtek vagy amelyeket előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítottak.

92 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 49. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

93 A részleges kereset kapcsán három implikációt érdemes kiemelni. Az első, hogy a ZPO 253. § (2) bekezdés 2. pontja szerint a keresetlevélnek többek között meghatározott kérelmet kell tartalmaznia, tehát a felperes szabadon dönt arról, hogy milyen részben érvényesíti az igényét a perben. A második, hogy a ZPO 308. § (2) bekezdés 2. pontjában rögzített kereset-hoz kötöttség (*ne ultra petita*) elvéből következően a bíróság az igénynek csak a keresettel érintett részéről dönthet. A harmadik, hogy a ZPO 322. § (1) bekezdés szerint az anyagi jogerő csak a perben érvényesített részre nézve áll be, és csak erre nézve kezdődik újra a titulált igények elévülése és ketyeg a harminc éves elévülési idő.

94 Tartásdíj: BGH, Beschluss vom 19.02.2025 – XII ZB 377/24, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 2025/24, 1735-1737; életjáradék: BGH, Urteil vom 18.11.1993 – IX ZR 244/92, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1994/7, 460-462.

95 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 49. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

Nincs jelentősége annak, hogy a jogerős megállapítás kontradiktórius eljáráson, az igény elismerésén, vagy mulasztáson alapul. A lényeg, hogy bírósági határozatról legyen szó, amelynél az alaki joghatóság teljesülése elégséges, de az anyagi szempontból teljesülő joghatóság is, mint a választottbíróságok esetében.⁹⁶

Eltérő álláspontokkal lehet találkozni abban a kérdésben, hogy külföldi bíróság ítélete tekinthető-e az igény jogerős megállapításának, amelyhez harmincéves elévülési idő kapcsolódik.⁹⁷ Helyes álláspontnak az elutasító válasz tűnik azzal, hogy azt a döntést kell figyelembe venni, amelyen a belföldi elismerés, illetve végrehajthatóság alapul.⁹⁸ Itt többek között a Brüsszel I. rendelet 38. cikkére utalnak, amely arról rendelkezik, hogy bíróság teljes egészében vagy részben felfüggesztheti az eljárást, ha a határozat ellen az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban jogorvoslati kérelmet nyújtanak be.⁹⁹

Az igény jogerős megállapítása fakadhat pénzkövetelés esetén megtámadhatatlan végrehajtási végzésből (*Vollstreckungsbescheid*) fizetési meghagyásos eljáráshoz kapcsolódóan (ZPO 699–703d. §-ok), vagy megtámadhatatlan perköltség-megállapító végzésből (*Kostenfestsetzungsbeschluss*, ZPO 104-105. §-ok),¹⁰⁰ de a költségviselésről szóló rendelkezésből is (ZPO 91-98. §-ok), amely a perköltség-megállapító végzés jogalapját szolgáltatja.¹⁰¹ Ezen felül minden olyan megtámadhatatlan egyéb végzésből, amely lehetővé teszi a végrehajtást, mint a ZPO. 794. § (1) bekezdés 3. pontja,¹⁰² vagy a családjogi és egyéb nemperes bírósági eljárásokról szóló törvény (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG) 86. § (1) bekezdés 1. és 3. pontja.¹⁰³ Mindhárom önálló végrehajtási jogcím.¹⁰⁴

96 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 49. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

97 Mellette foglal állást MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 16.

98 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 50. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

99 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 50. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

100 A felek kérelmére az elsőfokú bíróság (pontosabban a *Rechtspfleger*, a bírósági tisztviselő, kb. bírósági ügyintéző) tételesen megállapítja a perköltséget, amelyet a pervesztes fél köteles fizetni – vö. BeckOK ZPO/Jaspersen, 56. Ed. 1.3.2025, ZPO § 104 Rn. 1.

101 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 51. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

102 ZPO 794. § (1) bekezdés 3. pont: azokról a határozatokból, amelyek ellen panasszal lehet élni.

103 FamFG 86. § (1) bekezdés 1. pontja szerint végrehajtás alapjául szolgálnak a bírósági végzések, továbbá a 3. pont alapján a ZPO 794. § szerinti végrehajtási jogcímek, így végrehajtható okiratok (ZPO 794. § (1) bekezdés 5. pont), bírósági egyezségek (ZPO 794. § (1) bekezdés 5. pont és FamFG 36. § szerint), amennyiben a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek.

104 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 51. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

A választottbíróági határozathoz (ZPO 1055. §) közvetlenül kapcsolódik a BGB 197. (1) bekezdés 3. pontjának joghatása, vagyis a harmincéves elévülés idő. Ez nem a végrehajthatóvá nyilvánításából fakad, amely csak „megismétli” a 197. §-hoz kapcsolódó joghatást.¹⁰⁵ Más a helyzet külföldi választottbíróág ítélete esetén. Ehhez akkor nem kapcsolódik a harmincéves elévülés, ha az elévülés kérdését külföldi jog alapján kell megítélni. Ha a német jogot kell alkalmazni, akkor a végrehajthatóvá nyilvánításnak kell mérvadónak lennie.¹⁰⁶

Az elévülésről szóló szabályozás novelláját követően már nem tartozik a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja és így a harmincéves elévülési idő körébe a vonatkozó jogszabály rendelkezése alapján megállapított közjegyzői díj- és költségigény,¹⁰⁷ még akkor sem, ha a közjegyző azt a vonatkozó jogszabályi rendelkezés alapján¹⁰⁸ végrehajthatónak nyilvánította.¹⁰⁹

Az állami igények titulálását (végrehajthatóvá tételét) szolgáló közigazgatási aktusok esetében a vonatkozó jogszabályok a BGB 197. (1) bekezdés 3. pontjának megfelelő rendelkezést tartalmaznak, tehát harmincéves elévülési időt állapítanak meg.¹¹⁰ Más a helyzet, ha a közigazgatási eljárásban ügyfél igényét állapítják meg, tipikusan visszaszolgáltatási határozat (*Restitutionsbescheid*) formájában. Ebben az esetben hiányzik a megfelelő jogalap, ugyanakkor ezt a hézagot a BGB 197. § (1) bekezdés 3. pontja, és (2) bekezdésének alkalmazásával kell kitölteni,¹¹¹ amely elvezet a harmincéves elévülési időhöz.¹¹² Egyébként a közjogi jogviszonyokban az általános elévülési idő négy év.¹¹³

105 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 52. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

106 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 52. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

107 A bíróságok és közjegyzők nemperes eljárásainak költségeiről szóló törvény (Gesetz über Kosten der freiwilligen Gerichtsbarkeit für Gerichte und Notare vom 23.07.2013, GNotKG), 19. §

108 GNotKG 89. §

109 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 53. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

110 Közigazgatási eljárásról szóló törvény (Verwaltungsverfahrensgesetz vom 25.05.1976, in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. Januar 2003) 53. § (2) bekezdés, a Szociális Törvénykönyv X. Könyve (Das Zehnte Buch Sozialgesetzbuch – Sozialverwaltungsverfahren und Sozialdatenschutz vom 18.08.1980, in der Fassung der Bekanntmachung vom 18. Januar 2001) 52. § (2) bekezdés.

111 BGH, Urteil vom 12. 4. 2013 – V ZR 203/11, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 2013/20, 1238-1239 Rn. 23-26.

112 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 54. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

113 Lásd Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 54. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

A jogerősen megállapított igények körébe tartoznak az ún. fenntartásos (feltételes) ítéletben¹¹⁴ (*Vorbehaltsurteil*) megítélt igények. Ennek lényege, hogy a határozat később – bizonyos, még el nem bírált ellenkövetelések (pl. beszámítás) vagy kifogások függvényében – módosulhat vagy hatályát veszítheti. A fenntartásos ítélet egy speciális részítélet, amely végrehajtható (ZPO 302. § (3) bekezdés, 599. § (3) bekezdés).¹¹⁵ Két esetben merül fel. Az egyik a perbeli beszámítás (*Prozessaufrechnung*) miatti fenntartásos ítélet. Az intézmény célja, hogy gyors – igaz ideiglenes – végrehajtási jogcímet adjon, és elejét vegye a per elhúzódásának, illetve elhúzásának. Ilyenkor az alperes beszámításra hivatkozik, de csak a felperes igénye „érett meg a döntésre”, és a bíróság a beszámítás végleges elbírálásának fenntartásával marasztal (ZPO 302. § (1) bekezdés). A másik eset az okiraton alapuló eljárás (*Urkundenprozess*) miatti fenntartásos ítélet (ZPO 599. §). Ezen eljárás célja, hogy az első, gyorsított szakaszban – vagyis „okiraton alapuló eljárásban” – a felperes a rendes peres eljárásnál gyorsabban jusson végrehajtási jogcímhez.¹¹⁶ Az okiraton alapuló eljárásban (felperes okiratokkal bizonyít) az igényt vitató (ellentmondó) alperes marasztalása fenntartással történik, mert a védekezési eszközök korlátozottak (ZPO 595. § (2) bekezdés); a teljeskörű bizonyításra az ún. utólagos eljárásban (*Nachverfahren*) kerül sor. A fenntartásos ítélet után a per nem szűnik meg, hanem rendes eljárásként folytatódik (ZPO 600. § (1) bekezdés). Amennyiben a felperes igénye utóbb megalapozatlannak bizonyul, a bíróság a fenntartásos ítéletet részben vagy egészben hatályon kívül helyezi (ZPO 600. § (2) bekezdés).

Az egyelőre figyelembe nem vett ellenkövetelésre nem vonatkozik a harmincéves elévülési idő. Az alperes a részéről beszámítandó igény nyugvását (BGB 204. § (1) bekezdés 5. pontja) úgy tudja elérni, hogy jogorvoslattal él a még nem jogerős fenntartásos ítélettel szemben, vagy megindítja az ún. utólagos eljárást, amely a nyugvás újrakezdését vonja maga után (BGB 204.

114 A Pp. keretében nem létezik ennek teljesen megfeleltethető intézmény, de a részítélet és az ideiglenes intézkedés (előzetes végrehajthatóság) intézménye némileg hasonló funkciót töltenek be.

115 ZPO 302. § (3) A beszámításról szóló döntés fenntartásával meghozott ítéletet a jogorvoslatok és a végrehajtás tekintetében érdemi ítéletnek kell tekinteni; ZPO 599. § (3) Az ítélet, amely a jogok fenntartásával hoznak meg, a jogorvoslatok és a végrehajtás tekintetében érdemi ítéletnek kell tekinteni.

116 BeckOK ZPO/Kratz, 56. Ed. 1.3.2025, ZPO § 592 Rn. 1.

§ (2) bekezdés 3. mondat).¹¹⁷ Az utólagos eljárással a beszámítandó igény elévülése nyugszik (BGB 204. § (1) bekezdés 5. pontja) és adott esetben az érvényesített igény ismételt jogerős megállapításával jár, amelyre nézve így a harmincéves elévülési idő kezdő időpontja értelemszerűen későbbre fog esni.¹¹⁸ Más a helyzet, ha az utólagos eljárásban a jogerős feltételes ítélet ellenére visszavonják a keresetet vagy elutasítják: ilyenkor megszűnik a harmincéves elévülés idő, mint joghatás, és ennek az eredeti elévülési idő lesz irányadó, amelynél figyelembe kell venni az elévülés eljárás miatti nyugvását a BGB 204. §-ának rendelkezései szerint.¹¹⁹

5.3. Mikor van szó „végrehajtható egyezségekből vagy (köz)okiratokból eredő igényekről” (BGB 197. § (1) bekezdés 4. pont)

A BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontja a jogerős ítélettel azonos elbírálás alá vonja azokat a végrehajtási jogcímeket is, amelyek esetében nem lehet szó jogerőről: a végrehajtható egyezséget (ZPO 794. § (1) bekezdés 1. pont)¹²⁰ és a végrehajtható okiratot (ZPO 794. § (1) bekezdés 5. pont).¹²¹ A végrehajtható egyezség körébe tartozik a ZPO 278. § (6) bekezdése szerinti békéltető eljárás keretében a felek által írásban benyújtott és a bíróság részéről jóváhagyott egyezség.¹²² A végrehajthatóság, mint az egyezséggel szemben támasztott követelmény, nem jelenti azt, hogy vizsgálni kellene a végrehajthatóságot a konkrét igényre vonatkozóan, az egyezségnek álta-

117 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 55. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

118 Uo.

119 Uo.

120 ZPO 794. § [További végrehajtási jogcímek]

(1) A végrehajtásnak helye van továbbá:

1. az olyan egyezségek alapján, amelyeket a felek, vagy egy fél és egy harmadik személy a jogvita egészének vagy egy részének rendezése céljából német bíróság előtt, vagy a tartományi igazságügyi igazgatási szerv által létrehozott vagy elismert egyeztető testület előtt kötöttek, valamint az olyan egyezségek alapján, amelyeket a ZPO 118. § (1) bekezdés 3. mondata vagy a 492. § (3) bekezdése szerint bírói jegyzőkönyvbe foglaltak.

121 5. olyan okirathból, amelyet egy német bíróság vagy egy német közjegyző hatáskörén belül, az előírt alakszerűségek megtartásával vett fel, feltéve, hogy az okirat olyan igényre vonatkozik, amely egyezséggel rendezhető, nem irányul akaratnyilatkozat megtételére, és nem érinti lakóhely céljára szolgáló bérleti jogviszony fennállását, továbbá, ha az adós az okiratban a meghatározandó igény tekintetében alávetette magát az azonnali végrehajtásnak.

122 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 57. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

lánosan kell végrehajthatónak lennie: a lényeg, hogy az igényt jogalapja tekintetében elismerték.¹²³

A német jogban ún. másodlagosnak nevezett igények (*Sekundäransprüche*), vagyis a szerződésszegés folytán a főszolgáltatás helyett vagy mellett érvényesíthető kártérítési igény, továbbá az elállási jog gyakorlásához kapcsolódó visszajáró szolgáltatásokra, illetőleg az árleszállításra irányuló igények nem tartoznak a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának hatálya alá, mivel ezek nincsenek végrehajtható igényként titulálva.¹²⁴

A végrehajtható egyezséggel azonos megítélés alá esik a fizetéseképtelenségi rendtartás (*Insolvenzordnung*, a továbbiakban: InsO)¹²⁵ 308. § (1) bekezdésének 2. mondata szerinti bíróság által jóváhagyott adósságrendezési terv.¹²⁶ Az adós olyan, anyagi jogi szempontból érvényes (jogsabályi tilalomba nem ütköző) jognyilatkozata, amellyel aláveti magát a bírósági végrehajtásnak, megalapozhatja a végrehajtást, a pusztán alakai érvényesség azonban nem elégséges.¹²⁷ Ezzel ellentétes álláspontot képviselő bírósági határozattal is találkozni lehet: a pusztán alakilag érvényes alávető jognyilatkozat is megalapozhatja a végrehajtást.¹²⁸ Ha az igényt megalapozó jogcím alapján a végrehajtás jogszerűtlensége iránti pernek van helye a ZPO 767. §-ának (*Vollstreckungsabwehrklage*, a továbbiakban: végrehajtással szembeni kereset) analógiájára (*Titelgegenklage*), szintén nem jön szóba a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának alkalmazása.¹²⁹ A bírósági végrehajtásról szóló törvényre (Vht.) illetve a Polgári perrendtartásra vonatkoztatva a ZPO szerinti végrehajtással szembeni kereset a végrehajtás megszüntetésére illetve korlátozására irányuló pernek feleltethető meg (Vht. 41. § (3) bekezdés és 56. §; Pp. 528. §).

Ahogy azt Helmut Grothe a kommentárirodalomban kifejti, az az igény, amely perbeli egyezség (*Prozessvergleich*) tárgyát képezi, és amelyet önálló

¹²³ Uo.

¹²⁴ Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 56. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

¹²⁵ Insolvenzordnung (InsO) vom 5. Oktober 1994

¹²⁶ MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 23; Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 57. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

¹²⁷ BGH, Urteil vom 22.10.1998 - VII ZR 99-97, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1999/1, 51-53.

¹²⁸ BGH, Urteil vom 14.05.1992 - VII ZR 204/90, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1992/34, 2160-2163.

¹²⁹ OLG Hamm (22. Zivilsenat), Urteil vom 23.02.2023 - 22 U 46/22; ECLI:DE:OLG-HAM:2023:0223.22U46.22.00.

an, a per tárgyához való kapcsolódás nélkül hoznak létre a régi jogalap új jogalapra való „lecserélésével”, nem esik a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának, vagyis a harmincéves elévülési idő hatálya alá.¹³⁰ Ezzel ellentétes álláspontot képvisel Florian Jacoby, aki szerint azok az igények is a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának hatálya alá tartoznak, amelyeket az egyezség magába foglal, de eddig nem voltak tárgyai a pernek.¹³¹

Ezen felül kiterjed az egyezségben részes (belépő) harmadik személyt megillető vagy harmadik személy ellen irányuló igényekre is. Ha harmadik személy számára önálló igényeket hoznak létre, anélkül, hogy a harmadik személy az egyezségben részes fél lenne, az ilyen igényeknek is a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának hatálya alá kell tartozniuk, mivel azonos eredetűek, és ellentmondásos volna, ha ezekre eltérő elévülési idő vonatkozna, mint az ezekkel párhuzamos igényekre, amelyek az egyezségben részes felet, mint jogosultat illetik.¹³² Természetesen kizárja a harmincéves elévülési idő alkalmazását, ha az egyezség, mint megállapodás vonatkozásában valamilyen semmisségi ok áll fenn, vagy megtámadási ok esetén eredményesen megtámadták.¹³³

A választottbírósi eljárásban megkötött egyezség (ZPO 1053. §), valamint az ügyvédi egyezség (ZPO 796a. §) és a közjegyző részéről végrehajthatónak nyilvánított egyezség (ZPO 796c. §) nem tartoznak a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának hatálya alá, mivel ezeket a ZPO „további” végrehajtási jogcímeket felsoroló 794. § (1) bekezdés 4a. és 4b. pontjából következően végrehajthatóvá kell nyilvánítani.¹³⁴

A BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontjának hatálya alá tartozó okiratok a közjegyzői (köz)okiratok (ZPO 794. § (1) bekezdés 5. pont). A lényeg, hogy a végrehajtási jogcímnek érvényesen létre kellett jönnie.¹³⁵ Ha a közjegyzői okiratot a BGB 780. §-a¹³⁶ szerinti absztrakt tartozásígérethől fakadó igényről

130 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 23.

131 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 56. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

132 Uo.

133 Uo.

134 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 57. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

135 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 23.

136 BGB 780. § Tartozásígéret

Annak a szerződésnek az érvényességéhez, amelyben valaki olyan módon ígér meg egy szolgáltatást, hogy az ígéret önálló kötelezettség vállalásaként szolgál (tartozásígéret), – amennyiben jogszabály eltérő alak formát nem ír elő – az ígéret írásbeli megtétele szükséges. Az ígéret elektronikus formában nem tehető meg.

állítják ki, nincs jelentősége annak, hogy az alapul szolgáló igény (követelés) már elévült, hanem kizárólag a BGB 197. § (1) bekezdés 4. pontja szerinti elévülési idő irányadó.¹³⁷

Az egyezség megkötésével a felek magánautonóm döntésükkel hozzák létre a végrehajtási jogcímet, de emellett magánautonómiájuk arra is kiterjed, hogy a BGB 202. § (1) bekezdéséből következően saját maguk állapítsák meg az alkalmazandó elévülési időt is, vagyis harminc évnél rövidebb elévülési időt kössenek ki¹³⁸ (a harminc évnél hosszabb elévülési idő kikötését tiltja a BGB 202. § (2) bekezdése).

5.4. Mikor van szó „fizetéseképtelenségi eljárásban történt megállapítás útján végrehajthatóvá vált igényekről” (BGB 197. § (1) bekezdés 5. pont)

A BGB 197. § (1) bekezdés 5. pontja azon alapul, hogy az igények a hitelezői jegyzékben (*Insolvenztabelle*) történő megállapítása a fizetéseképtelenségi eljárás megszűnését követően közvetlenül lehetővé teszi a végrehajtást az adóssal szemben.¹³⁹ Az InsO 178. § (1) bekezdése alapján az igény (követelés) akkor minősül megállapított igénynek, ha a bejelentett igények vizsgálatára irányuló tárgyaláson¹⁴⁰ vagy az InsO 177. § szerinti írásbeli eljárás során a felszámoló, vagy valamely hitelező nem mond ellent, illetve, ha az előterjesztett ellentmondást megszüntették (visszavonták). Az adós ellentmon-

137 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 58. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

138 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 59. (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

139 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 60 (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

140 A bejelentett igények vizsgálatánál – amelyre az eljáró bíróság a fizetéseképtelenségi (felszámolási) eljárást elrendelő határozatában kitűzött erre irányuló tárgyaláson vagy utólagosan bejelentett igények esetén az InsO 177. § szerinti írásbeli eljárásban kerül sor – a hitelezői jegyzékbe bejelentett igényeket egyenként értékeli az eljáró bíróság. A vizsgálat két fő szempontja az igény összezszerúsége és ranghelye. Felmerülhet, hogy a felszámoló úgy ítéli meg, hogy a bejelentett igény nem létezik vagy (már) nem érvényesíthető és ezért nem ismeri el. Ez történhet az igény teljes egészére vagy egy részére nézve. A felszámoló által jogszerűen vitatott igény tekintetében a kérdés eldöntéséig az érintett hitelező nem jogosult a felszámolási vagyon felosztásában részt venni. Az igényt vitathatja továbbá bármely hitelező vagy maga az adós is. Ha az adós vitatja az igényt (ellentmond), annak nincs kihatása a kielégítési hányadok alakulására, illetve a felszámolási vagyon felosztására. Az (elismert) igényeknek a hitelezői jegyzékbe történő felvétele végrehajtási jogcímet keletkeztet az adóssal szemben.

dása nem gátolja az igény megállapítását. Az eljáró bíróság minden egyes bejelentett igény esetében bejegyzí a hitelezői jegyékbe, hogy az igény milyen összegben és milyen ranghelyen került megállapításra, illetve, hogy a megállapításnak ki mondott ellent (InsO 178. § (2) bekezdés). A hitelezői jegyzékbe felvett megállapított igények – azok összege és ranghelye tekintetében – a felszámolóval, valamint valamennyi hitelezővel szemben a jogerős ítélettel azonos hatállyal bírnak (InsO 178. § (3) bekezdés). A fizetéseképtelenségi eljárás megszüntetését követően a hitelezői jegyzékben szereplő megállapított igények a végrehajtható ítélettel azonos joghatással bírnak, amely alapján a hitelezők végrehajtást kérhetnek az adóssal szemben (InsO 201. § (2) bekezdés).¹⁴¹ Az InsO 257. § (1) bekezdése alapján a hitelezői igényekből összeállított és jogerősen jóváhagyott csődegyezségi terv/felszámolási terv (*Insolvenzplan*) a hitelezői jegyzékbe történő felvétellel együtt lehetővé teszi a hitelezők számára az adóssal szembeni bírósági végrehajtást, ha igényeiket megállapították és az adós nem vitatta az igényeket a bejelentett igények vizsgálatára irányuló tárgyaláson. Az ilyen megállapítás a végrehajtható ítélet hatályával bír, tehát végrehajtási jogcímet képez, azaz titulált igényről van szó. A nem vitatott igényekkel azonos megítélés alá esnek azok az igények is, amelyek esetében a korábban előterjesztett ellenmondást megszüntették (visszavonták).¹⁴²

A vonatkozó kommentárirodalomban kitérnek az ún. hajózási jogi felosztási rendtartás (*Schiffahrtsrechtliche Verteilungsordnung*, a továbbiakban: SVertO)¹⁴³ szerinti eljárásra, amely némileg hasonlít a fizetéseképtelenségi eljárásra. Erről akkor van szó, ha a hajó működtetéséhez kapcsolódó ki nem egyenlített tartozások (ún. tengeri igények: legyen szó rakománykárhoz, mentéshez kapcsolódó igényekről, a személyzet munkabér igényéről vagy üzemanyagköltségekről) miatt elárvereznek egy hajót. A hitelezők ilyenkor bejelentik az igényüket a hitelezői jegyzékbe (SVertO 13. §). A hitelező a bejelentett igényével arányos kielégítésre jogosult, ugyanakkor az igény megszűnik az adóssal szemben, ha a hitelező részben vagy egészben elfogadja az

141 Vö. MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 25.

142 Vö. MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 25.

143 Gesetz über das Verfahren bei der Errichtung und Verteilung eines Fonds zur Beschränkung der Haftung in der See- und Binnenschifffahrt vom 25.07.1986, in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. März 1999.

arányos kielégítést, vagy a bejelentett és megállapított igénye esetén egy hónapon belül nem igazolja a felosztási eljárást lefolytató bíróságnak, hogy az adós elleni igényét bírósági úton arra alapozva érvényesítette, hogy az adósnak a felosztási eljárásán kívül kell helytállnia (SVrto 24. §). Ebben eltér a fizetésképtelenségi eljárástól, mivel ez azt jelenti, hogy később már nem lehet külön pert indítani vagy végrehajtást kezdeményezni az adós ellen. Ezért ez nem tartozik a „fizetésképtelenségi eljárásban történt megállapítás útján végrehajthatóvá vált igények” BGB 197. § (1) bekezdése 5. pontja szerinti kategóriájába és így nem kapcsolódik hozzá harmincéves elévülési idő. A hitelező érdekeit kellően védi a BGB 204. § (1) bekezdés 10. pontja, amely a felosztási eljáráshoz az elévülés nyugvásának joghatását kapcsolja, hiszen a hitelező csak kivételesen érvényesítheti az igényét az adóssal szemben.¹⁴⁴

5.5. Mikor van szó „végrehajtási költségek megtérítésére vonatkozó igényekről” (BGB 197. § (1) bekezdés 6. pont)

A BGB 197. § (1) bekezdés 2004-ben beiktatott 6. pontja egyértelművé teszi, hogy a ZPO 788. § (1) bekezdése szerint érvényesíthető végrehajtási költség-igényekre nem a BGB 195. és 199. §-ai szerinti általános elévülési időt kell alkalmazni, hanem a harmincéves elévülési időt. A ZPO 788. § (1) bekezdésének első mondatának második tagmondata eljárási szabályként rögzíti, hogy a végrehajtás költségeit a végrehajtási jogcímben megállapított (titulált) igénnyel együttesen kell behajtani, tehát a hitelezőnek e költségek érvényesítéséhez nincs szüksége külön eljárásra,¹⁴⁵ illetve arra, hogy ezt külön megállapítsák a titulált „főigény” mellett.¹⁴⁶ A BGB 197. § (1) bekezdés 6. pontjának hatálya alá nem csupán a jogerősen megállapított igényekhez (BGB 197. § (1) bekezdés 3. pont) kapcsolódó végrehajtási költség-igények tartoznak, hanem bármely ilyen költség-igény, függetlenül a végrehajtási jogcím jellegétől.¹⁴⁷

144 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 61 (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

145 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 26.

146 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 62 (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

147 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 26.

5.6. A jövőben esedékessé váló, rendszeresen visszatérő szolgáltatások speciális státusza (BGB 197. § (2) bekezdés)

Ha jövőben esedékessé váló, rendszeresen visszatérő szolgáltatásokra vonatkozó igények végrehajtásáról van szó, úgy a BGB 197. § (2) bekezdése irányadó elsődlegesen, amely ezekre az igényekre az általános elévülési időt rendeli alkalmazni.¹⁴⁸ Azok a rendszeresen visszaérő szolgáltatások tartoznak e kategóriába (pl. kamatok), amelyeket a végrehajtási jogcím (pl. fizetési meghagyás alapján kiállított végrehajtási végzés, bíróság ítélete) megállapít ugyan, de a végrehajtási jogcím jogerőssé válását követően válnak esedékes-sé. E szabály mögött meghúzódó jogpolitikai megfontolás az, hogy fennáll ezen rendszeresen visszatérő igények ruinózus felhalmozódásának a veszélye, amely a kötelezettet gazdaságilag teljesen ellehetetleníti.¹⁴⁹

Az elévülés bekövetkezésének megelőzése érdekében a jogosult kérelmezheti a bírósági vagy hatósági végrehajtási cselekmény foganatosítását, amely megszakítja az elévülést és annak újrakezdődéséhez vezet (BGB 212. § (1) bekezdés 2. pontja).¹⁵⁰ Ha a kötelezett ismeretlen helyen tartózkodik vagy más okból nem lehetséges, hogy a jogosult az elévülés bekövetkezését megakadályozza, helye lehet egy újabb megállapítási kereset (*Feststellungsklage*) előterjesztésének.¹⁵¹ Ilyen esetben az elévülés kereset benyújtása miatti nyugvását (BGB 204. § (1) bekezdés 1. pont) és az ítélet meghozatalát követően újabb hároméves elévülési idő kezdődik (BGB 195. és 199. §-ai).¹⁵² Megjegyzendő, hogy a BGB 197. § (2) bekezdése – a BGB 497. § (3) bekezdés 4. mondata alapján – nem alkalmazandó fogyasztói kölcsönszerződésből (BGB 491. §) eredő, titulált kamatokra, kivéve, ha a főkövetelés kamatra vonatkozott (BGB 497. § (3) bekezdés 5. mondat).¹⁵³

A rendszeresen visszatérő szolgáltatások fogalma alá tartoznak a szerződésen és törvényen alapuló kamatok, ideértve a késedelmi kamatot és a ren-

148 Florian JACOBY: BGB § 197 Rn. 62 (Staudinger BGB AT §§ 164-240, 2024).

149 Vö. MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 4.

150 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 27.

151 BGH, Urteil vom 7. 5. 2003 - IV ZR 121/02, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 2003/15, 1077.

152 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 27.

153 Uo.

delkezésre tartási jutalékot is, de ide sorolhatóak a bérleti és haszonbérleti díjak, a telekadóssághoz (*Grundschuld*) kapcsolódó kamatok, a földhasználati jogért fizetendő díj (*Erbbauszinsen*), az életjáradékok, a kártérítési járadékok, a túlépítésért járó járadékok (*Überbaurenten*), valamint a szolgalmi úthasználatért járó járadékok (*Notwegrenten*), telki teher (*Reallast*) vagy járadék-telekadósság (*Rentenschuld*) alapján járó szolgáltatások.¹⁵⁴ Az elévülés szempontjából nincs jelentősége, hogy természetes vagy jogi személy köteles a teljesítésükre, illetve, hogy azokat pénzben vagy más helyettesíthető dologban kell teljesíteni. A rendszeresen visszatérő szolgáltatások körébe tartoznak továbbá az osztalékok és nyereségrészesedések, a közszolgálati illetményigények, nyugdíjjogosultságok, egyesületi tagdíjak, a filmek rendelkezésre bocsátásáért (használatba adásáért) a forgalmazót megillető díjazási igények.¹⁵⁵

A rész-szolgáltatásokra irányuló igények elévülésén túl elévül maga a „törzsigény” (alapul szolgáló igény) is, ha a rész-szolgáltatások e törzsjog hasznainak tekintendők (pl. rendszeres életjáradék-szolgáltatás, amely az életjáradéki igényt magát létrehozó életjáradéki szerződés alapján járó haszon).¹⁵⁶ Fontos megjegyezni, hogy a BGB 217. § szerint a törzsigénytől (pl. életjáradéki igény az életjáradéki szerződésből) függő mellékszolgáltatásokra irányuló igények (pl. az egyes esedékes életjáradéki szolgáltatások) önálló elévülési idejük ellenére sem évülhetnek el később, mint maga a törzsigény.¹⁵⁷ E rendelkezés megfelelően alkalmazandó, ha az egyes szolgáltatások a törzsigény hasznainak tekintendők.¹⁵⁸ Egyébként maga a törzsigény nem tartozik a BGB 197. § (2) bekezdésének hatálya alá.¹⁵⁹

154 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 31.

155 Uo.

156 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 27; BGB § 199 Rn. 8; BGB 194 § Rn. 41.

157 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 199 Rn. 8.

158 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 217 Rn. 4.

159 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 197 Rn. 27.

6. A titulált igény elévülésének érvényesítése

A BGB 214. § (1) bekezdéséből¹⁶⁰ következik, hogy az elévülés a kötelezett számára peremptórius kifogás lehetőségét biztosítja. A kötelezett dönti el, hogy az elévülés beálltát követően teljesíti-e még a kötelezettségét, avagy él a teljesítés megtagadásának jogával.¹⁶¹ A kifogás akkor keletkezik, amikor annak tényállási elemei megvalósulnak, azaz rendszerint az elévülési idő lejártával. Kevésbé egyértelmű ugyanakkor az a kérdés, miként alakul a kifogás érvényesítésének lehetősége akkor, ha a szolgáltatás teljesítésének folyamata már elkezdődött, de még nem fejeződött be.¹⁶² Helyes megközelítésnek ilyenkor az tűnik, hogy ha a kötelezett saját részéről már mindent megtett, ami a teljesítéssel elérni kívánt eredmény megvalósításához szükséges, akkor az elévülés kifogásának utólagos érvényesítésével már nem akadályozhatja meg a jogosult jogszerzését.¹⁶³ Mivel az elévülés nem szünteti meg az igényt, eredménytelen az a megállapítási kereset, amely annak megállapítására irányul, hogy a felperest az általa érvényesített igények elévülés miatt már nem illetik meg. Csupán annak megállapítására mutatkozik lehetőség, hogy az alperes jogosult a szolgáltatás teljesítésének megtagadására.¹⁶⁴

Az elévülésre a bírósági végrehajtási eljárásban tipikusan az ún. végrehajtással szembeni kereset (ZPO 767. § (1) bekezdés) benyújtása útján lehet hivatkozni,¹⁶⁵ és adott esetben ezzel párhuzamosan ideiglenes megszüntetés iránti kérelmet (ZPO 769. § (1) bekezdés) is elő lehet terjeszteni.¹⁶⁶ Az elévülési kifogás végrehajtással

160 BGB 214. § – Az elévülés hatása

(1) Az elévülés beálltát követően a kötelezett [adós] jogosult megtagadni a teljesítést.

(2) Az elévült igény kielégítésére nyújtott teljesítés nem követelhető vissza, akkor sem, ha a teljesítés az elévülésről való tudomás hiányában történt. Ugyanez vonatkozik a kötelezett [adós] szerződésszerű elismerésére, valamint a kötelezett [adós] által nyújtott biztosítékra.

161 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 214 Rn. 1.

162 Uo.

163 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 214 Rn. 1.

164 Uo.

165 BeckOK ZPO/Preuß, 56. Ed. 1.3.2025, ZPO § 767 Rn. 24; MüKoZPO/Karsten Schmidt/Brinkmann, 7. Aufl. 2025, ZPO § 767 Rn. 70; Musielak/Voit/Lackmann, 22. Aufl. 2025, ZPO § 767 Rn. 26; BGH, Urteil vom 5. 11. 1998 - IX ZR 48-98, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1999/4. 278-279.

166 BeckOK ZPO/Preuß, 56. Ed. 1.3.2025, ZPO § 769 Rn. 1; MüKoZPO/Karsten Schmidt/Brinkmann, 7. Aufl. 2025, ZPO § 769 Rn. 1; Musielak/Voit/Lackmann, 22. Aufl. 2025, ZPO § 769 Rn. 1, 1a.

szembeni kereset (ZPO 767. §) keretében történő érvényesítésénél a végrehajtás megszüntetésének van helye (ZPO 775. § 1. pont).¹⁶⁷ Az elévülési kifogást mindig kifejezetten elő kell terjeszteni, hivatalból nem vehető figyelembe. Előterjesztés hiányában a végrehajtási jogcím változatlanul végrehajtható marad.

7. A titulált igény elévülésének nyugvása, illetve megszakadása és újrakezdődése

7.1. A titulált igények elévülésének nyugvása

A gyakorlatban a titulált igények elévülésének nyugvása ritkán releváns, amely két okra vezethető vissza: egyrészt a jogosultnak harminc év áll rendelkezésére a végrehajtás megindítására, másrészt a végrehajtásra irányuló kérelem és/vagy a végrehajtási cselekmény foganatosítása megszakítja az elévülést, amelyet követően újrakezdődik a harmincéves elévülés (BGB 212. § (1) bekezdés 2. pont, lásd 7.2. alfejezet). A BGB elévülésre vonatkozó szabályozásának szerkezetéből az következik, hogy a titulált igényekre is alkalmazni kell a nyugvásra vonatkozó – meglehetősen kazuisztikus – szabályokat. E szabályok két csoportra bonthatóak: egyrészt az elévülés nyugvását eredményező tényállásokra (BGB 203-208. §-ok),¹⁶⁸ és másrészt az elévülés

167 Vö. BeckOK ZPO/Preuß, 56. Ed. 1.3.2025, ZPO § 775 Rn. 10; MüKoZPO/Karsten Schmidt/Brinkmann, 7. Aufl. 2025, ZPO § 775 Rn. 12; Musielak/Voit/Lackmann, 22. Aufl. 2025, ZPO § 775 Rn. 2.

168 Az elévülés nyugszik, ha a jogosult és kötelezett tárgyalásokat folytat az igényről, és az elévülés leghamarabb a nyugvást követő három hónap elteltével áll be (BGB 203. §); jogérvényesítés miatt, az eljárás lezárását, megszüntetését vagy ha a felek nem folytatják tovább az eljárást, ezeket követő hat hónapig nyugszik (BGB 204. §); a fogyasztók igényeinek elévülésének nyugvása minősített fogyasztóvédelmi szervezetek vagy elismert intézmények által indított kereset miatt, a fogyasztó részvételének megszűnésétől számított hat hónapig nyugszik az elévülés (BGB 204a. §); a teljesítés megtagadását lehetővé tevő jogosultság miatt (BGB 205. §); vis maior (el nem hárítható külső ok) miatt az ok megszűnését követő hat hónapig (BGB 206. §); családi és hasonló okok miatt, így házastársak egymással szembeni igényei esetén a házasság fennállása alatt nyugszik, élettársak között, ameddig az élettársi kapcsolat fennáll, a gyerekek és szülei közötti igények a 21. életévének betöltéséig, a gyám és a gyerek közötti igények a gyámság fennállása alatt, a gondnokolt és gondnok közötti igények a gondnokság fennállása alatt, a gondozott és gondozó közötti igények a gondozás fennállása alatt, a gyerek és a támogató képviselő - kvázi eseti gyám/ügygondnok (Beistand) - közötti igények esetén ennek fennállása alatt (BGB 207. §); a szexuális önrendelkezés megsértéséből fakadó igények esetén a jogosult 21. életéve betöltéséig, illetve ha egy háztartásban él a kötelezettel, ennek fennállása alatt (BGB 208. §).

bekövetkezésének nyugvását eredményező tényállásokra (BGB 210-211. §-ok).¹⁶⁹ Az igény elévülése egymás után többször is nyugodhat, és nem vonatkozik rá általános abszolút (felső) határidő, ebben eltér a német jog a DCFR európai modellszabály-rendszer megoldásától (lásd 10.1. alfejezet).¹⁷⁰

A nyugvásra vonatkozó szabályok titulált igényekre való értelemszerű alkalmazása esetén a következő hét nyugvási ok jön szóba. Először is felmerülhet, hogy a jogosult és a kötelezett „az igényről szóló” (kellően komoly) tárgyalásokba, illetve egyeztetésekbe bocsátkozik egymással (BGB 203. §), például részletfizetés ütemezéséről. Szóba jöhet továbbá a titulált igény bejelentése a kötelezett ellen indult fizetéseképtelenségi (felszámolási) eljárásban (BGB 204. § (1) bekezdés 10. pont), amelynél a tömeggondnok/felszámoló vitathatja a titulált igényt (InsO 179. § (2) bekezdés); a fizetéseképtelenségi eljárás megindításával összefüggésben az eljáró bíróság ideiglenes intézkedésként megtilthatja az adós elleni végrehajtást, illetve elrendelheti folyamatban lévő megszüntetését (InsO 21. § (2) bekezdés 3. pont). Harmadik lehetséges nyugvási ok, ha az eljáró bíróság a vállalatstabilizációs és -szerkezetátalakítási törvény¹⁷¹ 49. § (1) bekezdés 1. pontja szerint végrehajtási cselekmény foganatosításának tilalmát vagy megszüntetését rendeli el, amelyet a BGB 204. § (1) bekezdés 10a. pontja, mint nyugvási okot rögzít. Negyedik lehetséges nyugvási ok, ha a kötelezett a jogosulttal fizetési haladékban állapodik meg, vagyis, hogy a kötelezett meghatározott ideig a szolgáltatás teljesítésének megtagadására jogosult (BGB 205. §). Szintén felmerülhet titulált igények esetében az elháríthatatlan külső ok (vis maior), mint nyugvási ok (BGB 205. §). Ilyen lehet például a háború. Az elévülés bekövetkezésének nyugvását eredményező körülmény felmerülése is lehetséges, például, ha a nem telje-

169 Az elévülés beállásának nyugvását után vonja maga után, ha a jogosult nem rendelkezik teljes cselekvőképességgel és nincs képviselője, az elévülés főszabályként leghamarabb csak a cselekvőképesség visszanyerésétől vagy képviselő hiányának orvoslásától számított hat hónapon túl következik be (BGB 210. § (1) bekezdés); továbbá a hagyatéki (öröklési) esetekben a hagyatékhöz tartozó, illetve a hagyatékkal szemben fennálló igény elévülése nem áll be korábban, mint hat hónappal azt követően, hogy az örökös az örökséget elfogadta volna, a hagyatékra nézve fizetéseképtelenségi eljárást indítottak volna, vagy az igényt képviselő útján érvényesíteni lehetne, illetve azt a képviselővel szemben érvényesíteni lehetne (BGB 211. §).

170 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 203 Rn. 2.

171 Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG) vom 22. Dezember 2020

sen cselekvőképes kötelezettnek nincs képviselője (gondnoka) (BGB 210. §), vagy a titulált igény jogosultja vagy kötelezettje elhalálozik (BGB 211. §), mivel az elévülés ilyenkor legkorábban az örökség elfogadásától számított hat hónapot követően állhat be (az elfogadás történhet kifejezetten vagy ráutaló magatartással, egyébként az öröklés *ipso iure* áll be a német jogban is, BGB 1922. § (1) bekezdés, 1942. § (1) bekezdés).

7.2. A titulált igények elévülésének megszakadása és az elévülés újrakezdődése

A titulált igényekre alkalmazandó harmincéves elévülési idő megszakadásához két tényező (körülmény) vezet: a végrehajtás kérelmezése, és/illetve bírósági vagy hatósági végrehajtási cselekmény fogatosítása (BGB 212. §¹⁷² (1) bekezdés 2. pontja). E két tényező rendszerint szukcesszíve valósul meg, így a végrehajtási eljárás kétszer is megszakítja és újraindítja a harmincéves elévülést: első ízben a végrehajtásra irányuló kérelem benyújtásakor, és másodízben bírósági vagy hatósági végrehajtási cselekmény fogatosításakor. Fontos kivétel, hogy ezek a tények nem vezetnek az elévülés megszakadásához és újrakezdődéséhez, ha a jogosult visszavonja a végrehajtási kérelmét vagy a fogatosított végrehajtási cselekmény hatályát a jogosult kérelmére vagy a törvényi feltételek miatt megszüntetik. Így a végrehajtás a jogosult akaratára vagy törvényi feltételek hiányára visszavezethető meghíúsulása nem vezet az elévülés megszakadásához és újrakezdődéséhez.

172 BGB 212. § [Az elévülés újrakezdődése]

(1) Az elévülés újrakezdődik, ha:

1. a kötelezett [az adós] a jogosulttal szemben az igényt részfizetéssel, kamatfizetéssel, biztosíték nyújtásával vagy más módon elismeri, vagy
2. bírósági vagy hatósági végrehajtási cselekményt fogatosítanak vagy azt kérelmezik.
- (2) Az elévülés nem kezdődik újra a végrehajtási cselekmény fogatosítása miatt, ha a végrehajtási cselekmény hatályát a jogosult kérelmére vagy a törvényi feltételek hiánya miatt megszüntetik.
- (3) Az elévülés nem kezdődik újra a végrehajtási cselekmény kérelmezése alapján, ha a kérelmet elutasítják, a kérelmet végrehajtási cselekmény fogatosítása előtt visszavonják, vagy a végrehajtási cselekmény hatályát a (2) bekezdés szerint utólag megszüntetik.

Fontos, hogy a teljesítésre való kötelezésre vagy az igény megállapítására irányuló keresetnek a benyújtása nem vezet az elvülés megszakadásához, hanem csupán a nyugvásához (BGB 204. § (1) bekezdés 1. pont).

A titulált igények elvülését megszakító kétlépcsős megoldás, vagyis, hogy magának a végrehajtásnak a kérelmezése, majd ezt követően a végrehajtási cselekmény foganatosítása is megszakítja és újraindítja az elvülést, már a BGB kodifikációja során, tehát a 19. század második felében is elfogadott megközelítés volt. Ezt az 1900. január 1-jén hatályba lépett BGB 209. § (2) bekezdésének 5. pontja rögzítette, amely egészen a BGB kötelmi jogi reformjáig, azaz az elvülésről szóló szabályozás novellájának 2002. január 1-jei hatályba lépéséig változatlan tartalommal volt hatályban. A korábbi szabályozáshoz képest koncepcionális változás, hogy a 2002. január 1-jén hatályba lépett szabályozás a kereset benyújtásához már nem kapcsolja az elvülés megszakadásának joghatását (vö. BGB 209. § (1) bekezdés korábbi szövegváltozat), hanem kizárólag a végrehajtás kérelmezéséhez (BGB 212. § (1) bekezdés 2. pont). A BGB előkészítése során a végrehajtás kérelmezését, mint az elvülés megszakadását és újrakezdődését eredményező ténynek a kodifikálását azzal indokolták, hogy a jogosult nem kerülhet hátrányos helyzetbe az illetékes hatóság esetleges késlekedése miatt.¹⁷³ Opció lehetett volna, hogy a végrehajtási kérelem megszakítja az elvülést, azonban az újrakezdődést csak a végrehajtási cselekmény foganatosítása váltja ki. Ezt a megoldást azon az alapon utasították el, hogy a végrehajtás nem tartós (huzamos) eljárás, mint a polgári per, hanem csupán egyedi eseményekből (cselekményekből) tevődik össze.¹⁷⁴ Mindez alátámasztja azt, hogy végrehajtási eljárás keretében a titulált igény elvülése két ízben is megszakadjon és újrakezdődjön: első ízben a végrehajtásra irányuló kérelem benyújtásához kapcsolódóan, valamint másodízben (ismételten), végrehajtási cselekmény foganatosításához kapcsolódóan. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (*Bundesgerichtshof*, rövidítve és a továbbiakban: BGH) az elvülés megszakadását és

173 Horst Heinrich JAKOBS - Werner SCHUBERT (Hrsg.): *Die Beratung des Bürgerlichen Gesetzbuchs in systematischer Zusammenstellung der unveröffentlichten Quellen*, Allgemeiner Teil

§§ 1-240, 2 Teilband, Walter de Gruyter, Berlin, New York 1985, 1035. (DOI: 10.1515_9783110893199)
„A többség a javaslat elfogadása mellett foglalt állást, figyelembe véve, hogy a jogosultat nem érheti hátrány az illetékes hatóság terhére róható késedelem miatt, továbbá, hogy hasonló megfontoláson alapul – ha nem is kizárólagosan, de legalább részben – a ZPO 190. §-a.”

174 WIEDEMANN 2022. 429, 432.

újrakezdődését alkalmazta abban az esetben, amikor a kötelezett a végrehajtás kilátásba helyezését és a végrehajtható okirat kézbesítését követően végrehajtással szembeni keresetet nyújtott be, és elérte a végrehajtás ideiglenes megszüntetését (felfüggesztését).¹⁷⁵

A végrehajtási cselekmény fogalma magában foglal minden lényeges, az eljárást megalapozó vagy előmozdító intézkedést, amelyet a végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtási eljárásban megtesz. A végrehajtási cselekmények foganatosítására irányuló kérelem, vagy azok foganatosítása megszakítja az elévülést akkor is, ha azok csupán ideiglenes eljárás keretében hozott határozaton alapulnak, különösen gondolva itt a zárlatra (*Arrest*) vagy ideiglenes intézkedésre. Ezzel szemben a zárlat iránti kérelem, a zárlat elrendeléséről szóló végzés, ideiglenes intézkedés elrendelése, illetve ezekről szóló határozatok kézbesítése, magának a végrehajtható okiratnak a kézbesítése nem minősülnek végrehajtási cselekményeknek.¹⁷⁶ Az ideiglenes intézkedésen alapuló telekkönyvi előjegyzés (ingatlanra vonatkozó rendelkező ügylet, amely ingatlanra vonatkozó esetén kvázi dologi jogi pozíciót biztosít a még be nem jegyzett jogosultnak¹⁷⁷ BGB 885. §) megszakítja az ezzel biztosított követelés (igény) elévülését.¹⁷⁸

8. A titulált igény elenyészése az elévülés beálltát megelőzően (az objektív határidő szerepét részben pótló intézmény)

A német jog nem állapít meg objektív határidőt a titulált igény érvényesítésére: mivel a BGB 197. § (1) bekezdés elévülési időt szabályoz, ezért szóba jön az elévülési idő nyugvása, illetve megszakadása és újrakezdődése (lásd 7. fejezet).

175 BGH, Urteil vom 29.04.1993 - III ZR 115/91, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1993/29, 1848-1849; MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 212 Rn. 22.

176 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 212 Rn. 21.

177 Lásd az előjegyzés intézményének korábban betöltött és potenciális helyéről a magyar jogban: Ferenc SZILÁGYI: Grundzüge des ungarischen Immobilienregisterrechts. In: CSEHI Zoltán (szerk.): *Magyar Kereskedelmi Jogi Évkönyv V. kötet* (2018), 116-118.

178 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 212 Rn. 21.

Felmerül viszonyt a titulált igény ún. elenyészése (*Verwirkung*). Ez bírói jogfejlesztésen alapuló intézmény és a jóhiszeműség és tisztesség elvének derivátuma. Az elenyészés akkor bír gyakorlati jelentőséggel, amikor az időmúlás folytán még nem következett be az elévülés, függetlenül attól, hogy titulált vagy nem titulált igényről van szó.¹⁷⁹

A jog elenyészésnek minősül, ha a jogosult hosszabb ideig nem gyakorolja azt, és a kötelezett a jogosult magatartásának egésze alapján alappal bízhatott abban, hogy a jövőben sem fogja gyakorolni. Az elenyészés a jóhiszeműség és tisztesség elvének (§ 242 BGB, *Treu und Glauben*) egyik megjelenési formája: a visszaélésszerű joggyakorlás esete, amely a jogosult ellentmondásos magatartásában áll.¹⁸⁰ Az elenyészés valamennyi alanyi jogot érintheti – ideértve a jogerősen megállapított igényeket is – valamint minden olyan jogi pozíciót, amelyet mással szemben érvényesíteni lehet. Az elenyészés tartalmában korlátozza az alanyi jogot, és joggyakorlást megakadályozó kifogásnak (*Einwendung*) minősül, amelyet a bíróság hivatalból köteles figyelembe venni.¹⁸¹ Ebben világosan elkülönül az elévüléstől, amely csupán jogérvényesítést gátló kifogás (*rechtshemmende Einwendung*), és amelyre a kötelezettnek kifejezetten hivatkoznia kell, mivel a bíróság hivatalból nem veszi figyelembe. A jog gyakorlásának megtiltása tartós jellegű és gyakorlatilag részben olyan hatása van, mintha a jog megszűnt volna.¹⁸²

Az igény elenyészése tehát a jogosult magatartására vezethető vissza. Az igény elenyészéséhez négy feltétel teljesülése szükséges: egyrészt, hogy a jogosult hosszabb időn keresztül tétlen maradt, noha érvényesíthette volna a jogát (időtényező); másrészt, hogy a kötelezett a jogosult magatartásának egészét alapul véve objektíve megalapozottan arra rendezkedhetett be, hogy a jogot a jövőben a jogosult már nem fogja érvényesíteni vele szemben (körülménytényező); harmadrészt, hogy a kötelezett ténylegesen az érvényesítés elmaradására rendezkedett be; és negyedrész ezeknek a tényezőknek a kölcsönhatása, ami az összes körülmény egyedi mérlegelését teszi szük-

179 Eugen KLUNZINGER – David BARTLITZ – Jochen HOFFMANN: *Einführung in das Bürgerliche Recht*, 18., überarbeitete und erweiterte Auflage, Verlag Franz Vahlen, München 2024, 65 (§ 6 IV 3).

180 LARENZ – WOLF 2004. 289 (§ 16, Rn. 32.); KLUNZINGER – BARTLITZ – HOFFMANN 2024. 64-65 (§ 6 IV 3); MüKoBGB/Schubert, 9. Aufl. 2022, BGB § 242 Rn. 336.

181 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 194 Rn. 13; LARENZ – WOLF 2004. 296 (§ 16, Rn. 56.)

182 LARENZ – WOLF 2004. 296 (§ 16, Rn. 56.)

ségessé.¹⁸³ Látható, hogy az elévüléssel ellentétben az elenyészésnél az időtényező mellett egy további, az ún. körülménytényező is szerepet játszik. Jogkövetkezményként a BGB 242. §-a megtiltja a jogosultnak a (továbbra is fennálló) jog gyakorlását.¹⁸⁴ A saarbrückeni Saar-vidéki Tartományi Felsőbíróság egy 2023. évi ítéletében¹⁸⁵ rögzítette, hogy jogerősen megállapított alanyi jogok is elenyészhetnek, és ezért az elenyészést alapvetően a ZPO 767. §-a szerinti végrehajtással szembeni kereset elbírálásakor is figyelembe kell venni (hivatkozva a BGH 1952. évi iránymutató ítéletére¹⁸⁶). Az ítélet rögzítette továbbá, hogy a jog elenyészése akkor áll fenn, ha a kötelezett a jogosult huzamosabb ideig fennálló tétlensége (időtényező, vagyis, érvényesíthette volna, de nem tette) következtében – objektív megítélés alapján – alappal számolhatott és ténylegesen számolt is azzal, hogy a jogosult többé nem érvényesíti a jogát (körülménytényező). A jog érvényesítése ilyenkor már aránytalanul hátrányos lenne a kötelezett számára. Ennek következtében a késedelmes jogérvényesítés a BGB 242. §-a szerinti jóhiszeműség és tisztesség elvébe ütközik.¹⁸⁷ A bíróság ítéletében hivatkozott továbbá a Kölni Tartományi Felsőbíróság egy 2004. évi ítéletére is,¹⁸⁸ amelyre támaszkodva kifejtette, hogy „a bank által érvényesített, jogerősen megállapított igény elenyészése csak akkor állapítható meg, ha a bank olyan körülmények között maradt tétlén, amelyek mellett egy ésszerűen eljáró bank rendszerint további lépéseket tett volna az igény érvényesítése érdekében.”¹⁸⁹ A saarbrückeni bíróság azt vizsgálta, hogy 15 év eltelte két végrehajtási intézkedés között elegendő-e az elenyészés időbeli feltételének (időtényező) teljesüléséhez egy jogerősen megállapított banki igény esetében.¹⁹⁰ A vizsgált tényállásnál a kötelezett (felperes) arra hivatkozott, hogy a jogosult (alperes) elis-

183 LARENZ – WOLF 2004. 293-296 (§ 16, Rn. 47-55.); KLUNZINGER – BARTLITZ – HOFFMANN 2024. 64-65 (§ 6 IV 3); MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 194 Rn. 13.

184 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 194 Rn. 13; MüKoBGB/Schubert, 9. Aufl. 2022, BGB § 242 Rn. 456-464.

185 OLG Saarbrücken, Urteil vom 06.07.2023 - 4 U 18/22, Rn. 41. (ECLI:DE:OLGS-L:2023:0706.4U18.22.00)

186 BGH, Urteil vom 22.02.1952 - I ZR 117/51, Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1952/17. 665.

187 OLG Saarbrücken, Urteil vom 06.07.2023 - 4 U 18/22, Rn. 42.

188 OLG Köln, Urteil vom 21.07.2004 - 13 U 168/03 (ECLI:DE:OLGK:2004:0721.13U168.03.00)

189 OLG Saarbrücken, Urteil vom 06.07.2023 - 4 U 18/22, Rn. 31.

190 OLG Saarbrücken, Urteil vom 06.07.2023 - 4 U 18/22, Rn. 35.

merte a tartozás fenn nem állását (BGB 397. § (2) bekezdése szerinti negatív tartozáselismerés), de az erről szóló nyilatkozat nem volt egyértelmű, ezért a bíróság nem fogadta el a titulált igény elenyészését.

Az időtényező megállapításához szükséges időtartamot az ügy egyedi körülményeire figyelemmel kell vizsgálni, és függ különösen a jog fajtájától és jelentőségétől, a jogviszony természetétől, a kötelezettben a jogosult magatartására visszavezethetően kialakult reménykedés intenzitásától, attól, hogy a kötelezett mennyire rendezkedett be a jog érvényesítésének elmaradására, és attól, hogy a jog késedelmes érvényesítése számára aránytalan hátrányt okozna. Az elenyészés megállapításának további feltétele, hogy a jogosult az adott időszakban ténylegesen nem gyakorolta jogát; minden olyan cselekmény, amely a jog gyakorlását célozza vagy annak fenntartására alkalmas, megszakítja a tétlenséget, így kizárja az elenyészést. A mulasztás a jogosultnak akkor róható fel, ha részéről a jog érvényesítésére irányuló lépések lehetségesek és ésszerűen elvárhatók lettek volna.¹⁹¹

Az előzőek alapján megállapítható, hogy az igény elenyészésének vizsgálatát a bírói gyakorlat által kidolgozott „mozgó rendszeren” belül kell elvégezni,¹⁹² amely teret biztosít az egyedi eset sajátosságainak mérlegelésére.

9. De lege ferenda javaslatok a titulált igények elévülésére vonatkozó szabályok újrakalibrálására

A Szövetségi Parlament Petíciós Bizottságához (*Deutscher Bundestag, Petitionsausschuss*) 2016 tavaszán benyújtott petíció célja a titulált igényekre irányadó harmincéves elévülési idő tizenöt évre történő lecsökkentése volt.¹⁹³ A petíció benyújtói a lecsökkentést azzal indokolták, hogy a harmincéves elévülési idő minden végrehajtási cselekménnyel megszakad és újrakezdődik. Így például előfordulhat, hogy a 29. évben foganatosí-

191 Nem titulált igény volt a tárgya: AG Saarbrücken, Urteil vom 17.12.2015 - 121 C 156/15 (13) (ECLI:DE:AGSB:2015:1217.121C156.15.0A).

192 MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, BGB § 194 Rn. 14.

193 Deutscher Bundestag, Petitionsausschuss - Petition 64824, 28.03.2016: Verjährung nach dem Bürgerlichen Gesetzbuch - Verkürzung der Verjährungsfrist für titulierte Forderungen von 30 auf 15 Jahre <https://epetitionen.bundestag.de/epet/petition/pdfdownload?petition=64824> [letöltve: 2025. 10. 07.]

tott végrehajtási cselekmény akár 59 évre (vagy még tovább) kitolhatja a titulált igény elévülését. A gondot nem az igény fennállásának bizonyítása jelenti, hanem annak, hogy a kötelezett esetlegesen mennyit teljesített (részteljesítés) már a jogosulttal szemben a titulált igény alapján fennálló kötelezettségéből. Ez különösen a kötelezett örököseire nézve eredményezhet méltánytalan helyzetet, mert a kettős megfizetés elkerülése érdekében évtizedekre visszamenőleg, sőt generáción át, meg kell őrizni a részteljesítést igazoló iratokat, ami azonban ritkán történik meg. További érvként hozták fel, hogy a bírósági gyakorlat is túl hosszúnak tartja a harminc évet, mivel elvileg már akár 8 év után is megállapítható az igény elenyészése (lásd 8. fejezet). Jelentős jogbizonytalansági tényező, hogy a titulált igény elenyészését mindig adott esetben kell vizsgálni és mérlegelni. A Petíciós Bizottság megfelelőnek találta a hatályos jogi szabályozást, ezért nem támogatja a titulált igényekre vonatkozó elévülési idő lecsökkentését. Abból indult ki, hogy elvárható a kötelezettől, hogy megőrizze az esetleges védekezését alátámasztó dokumentációt (pl. a részteljesítést bizonyító iratok, ami ma már tipikusan bankszámlakivonat).¹⁹⁴

A másik reform-elképzelést Wiedemann fogalmazta meg 2022-ben megjelent tanulmányában. A kiindulópont az, hogy az elévülés intézménye közérdeket szolgál, és a jogosult és kötelezett közötti érdekek mérlegelésén alapul.¹⁹⁵ Egyrészt az elévülés az adóst védi, amelyet tipikusan azzal támasztanak alá, hogy minél régebbre nyúlik vissza a vele szemben érvényesített igény, és a részéről ezzel szemben esetleges érvényesíthető kifogások létrejötte, annál nehezebb számára a védekezés. Másrészt az elévülés a tétlen jogosultat szankcionálja, aki csak akkor érdemes védelemre, ha az igényét megfelelő időn belül érvényesíti. A titulált igény egy megerősített pozíciót jelent a jogosult számára, ebben az esetben ugyanis az igény létezése tisztázott, és a jogosult világosan kinyilvánította akaratát, hogy érvényesíteni kívánja az igényét. A kötelezett oldalán ez azt jelenti, hogy kevésbé reménykedhet az érvényesítés elmaradásában.¹⁹⁶

194 Abschlussbegründung Pet 4-18-07-4009-030459 vom 14.06.2018 https://epetitionen.bundestag.de/petitionen/_2016/_03/_28/Petition_64824.abschlussbegrueundungpdf.pdf [letöltve: 2025. 10. 07.]

195 WIEDEMANN 2022. 434.

196 WIEDEMANN 2022. 435.

Ebből következően indokolt, hogy a titulált igények (jogerősen megállapított igények) elévülési ideje hosszabb legyen, mint a rendes elévülési idő.¹⁹⁷ Wiedemann szerint a nemzetközi trendekre figyelemmel a harmincéves elévülési idő túl hosszúnak tűnik. Nem fér kétség ahhoz, hogy az időmúlás elhomályosító hatása a titulált igényeket is érinti. A kötelezett a végrehajtással szembeni perben nem hivatkozhat ugyan a titulálás időpontját megelőzően létrejött kifogásokra (ZPO 767. § (2) bekezdés), de későbbiekben létrejöttékre igen (pl. rész-teljesítésre). Wiedemann lényegében a parlamenti petícióban felhozott érvekre alapozva arra megállapításra jut, hogy a hosszú elévülési idő a kötelezett számára megnehezíti a titulált igénnyel szembeni védekezést (kifogás emelését), ami tranzakciós költségekben is lecsapódhat egy elhúzódó és költséges végrehajtással szembeni perben a ZPO 767. §-a szerint, és így az államkasszáat is terhelheti.¹⁹⁸

A megoldás kulcsa az elévülési idő és az elévülés megszakadása és újrakezdődése szabályainak optimalizált szinkronjában rejlik. Minél hosszabb az elévülési idő, annál szigorúbb feltételeket kell támasztani az elévülés megszakításához és újrakezdődéséhez, és ez fordítva is igaz. A német jog szigorú feltételekhez kapcsolja az elévülés megszakadását és újrakezdődését: szükséges a végrehajtási kérelem és az, hogy a végrehajtás megghiúsulása ne a kérelem elutasítására vagy jogosult részéről történő visszavonására legyen visszavezethető (lásd 6. fejezet). Wiedemann ellenpéldának a svájci jogot (10 év) és a francia jogot (10 év, ha bírósági titulálásról van szó) hozza fel, amelyek esetében többszintű a végrehajtási eljárás és az elévülés megszakadása és újrakezdődése az érvényesítés folyamatának kötelező elemét képező fizetési felszólítás kibocsátásához kapcsolódik.¹⁹⁹ A jelenlegi szabályozást nem lehet pusztán azzal megváltoztatni, hogy a harmincéves elévülési időt lecsökkentik. Az elévülés megszakításához ugyanis továbbra is szükség lenne a végrehajtási kérelemre, és ha a kötelezettnek nincs végrehajtható vagyona, akkor a rövidebb elévülési idő miatt a végrehajtás gyakori megkísérlésére lenne szükség, amely a kötelezettre ésszerűtlen költségeket telepítene. Ebből jól látszik, hogy az elévülési időt és az elévülés újrakezdődésének szabályait szükségképpen összhangba kell hozni egymással. Wie-

197 Uo.

198 WIEDEMANN 2022. 436.

199 WIEDEMANN 2022. 436.

demann szerint lehetséges lenne az elévülési idő lecsökkentése, ha a jogosult a kötelezett vagyonnyilatkozat megtételére irányuló kötelezését kellene kérelmeznie (*Vermögensaukunft*, ZPO 802c. §), amelyhez az elévülés megszakadásának joghatása kapcsolódhatna.²⁰⁰ Ezt egyébként kötelezően megelőzi a fizetési felszólítás a bírósági végrehajtó részéről (ZPO 802f. § (1) bekezdés 1. pont). Az elévülés akkor kezdődne újra, ha a kötelezettnek nincs végrehajtható vagyona vagy a jogosult kéri végrehajtási cselekményt fogantatását.²⁰¹ A harmincéves elévülési idő lecsökkentése esetén a jogosultnak felróható meghíúsult végrehajtásnál (BGB 212. § (2) bekezdés) indokolt lenne az elévülés nyugvásából kiindulni akkor, ha a kötelezett erről hivatalos úton tudomást szerzett és ezzel „figyelmeztetésben részesült,” hogy az elévülés újrakezdődhet. Az elévülés nyugvása a meghíúsult eljárás időszakára korlátozódna, vagyis a kérelem benyújtásával/befogadásával kezdődhetne és a végrehajtási eljárás megszüntetésével végződhetne. További feltétel lenne, hogy csak akkor jönné szóba, ha a végrehajtás valamilyen hibában szenved és ezért megtámadható, azonban nem jönné szóba, ha végrehajtás semmis, mert például hatáskörrel nem rendelkező hatóságnál kérelmezték vagy a jogosult nem rendelkezik titulált igényvel, vagyis végrehajtási jogcímmel.²⁰²

10. A jogerősen megállapított igények elévülése, mint anyagi jogi kérdés a DCFR rendszerében, valamint más európai jogrendszerekben

10.1. A jogerősen megállapított igények elévülésének szabályai a DCFR-ben

Az európai szerződési jog modellszabályaival szolgáló két legjelentősebb „kodifikáció” is anyagi jogi kérdésként kezeli a jogerősen megállapított igények elévülését: *Principles of European Contract Law* (PECL, Európai Szerző-

200 WIEDEMANN 2022. 437.

201 WIEDEMANN 2022. 437-438.

202 WIEDEMANN 2022. 438-439.

dési Jog Alapelvei) 14:202. §-a,²⁰³ és ezt a szabályt azonos szövegezéssel veszi át a PECL-re épülő *Draft Common Frame of Reference*²⁰⁴ (DCFR) „Art. III.-7:202: *Period for a right established by legal proceedings*” címet viselő cikke is. A modellszabályhoz kapcsolódó magyarázatokból arra lehet következtetni, hogy a szerzők alapvetően a német jogirodalomban tárgyalt megfontolásokat vették alapul. A szembetűnő eltérés az elévülési idő tekintetében áll fenn, amely a PECL és a DCFR esetében tíz év.

A DCFR a magyar magánjog terminológiától eltérően jogok elévülését szabályozza, amely alatt „*right to performance of an obligation*”-t, vagyis „kötelezettség teljesítésnek követelésére való jogot” érti. A német jogra vetítve ez az anyagi jogi igény fogalmának feleltethető meg. A DCFR III.-7:202. cikkhez kapcsolódó magyarázat kiemeli, hogy ez az egyedüli különös elévülési idő a DCFR III. könyvének elévülésről szóló 7. fejezetében, az általános elévülési idő három év (DCFR III.-7:201. cikk). A különös elévülési tényállás célja, hogy elejét vegye a potenciálisan felmerülő elméleti vitának, amely arról szól, hogy a megállapítás hogyan hat ki a megállapított igényre, vagyis, hogy a megállapítást követően még mindig az eredeti igényről van-e szó, vagy esetleg már az eredeti helyébe lépő új igényről.²⁰⁵

A magyarázat kifejti, hogy a (jogerős) bírósági ítélet a lehető legszilárdabban rögzíti az igényt, ezért az időmúlás torzító hatása kevésbé érinti. A megállapításból az is következik, hogy a jogosult egyértelműen kinyilvánította azt a szándékát, hogy nem mondott le a joga érvényesítéséről, azt komolyan gondolja, a kötelezett pedig tudja, hogy továbbra is elvárt tőle, hogy teljesítse a kötelezettségét. Ezen felül a jog fennállásával kapcsolatos bizonytalan-

203 PECL 14:202 §: Bírósági eljárásban megállapított igény elévülési ideje

(1) A bírósági határozatban megállapított igények tíz év alatt évülnek el.

(2) Tíz éves elévülési határidő alkalmazandó választottbírósági ítéletben, és minden más, bírósági ítéletként végrehajtható határozatban megállapított igény esetén is. (Fordítás: Az Európai Szerződési Jog Alapelvei III. rész (fordította Szeibert Orsolya), Európai Jog 2004/2. szám melléklet 8-15, Jogkódex – internetes jogi adatbázison keresztül hozzáférve). [letöltve: 2025. 10. 07.]

204 Christian VON BAR – Eric CLIVE (eds.): *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Full Edition. Volumes 1-6. Munich, Sellier European Law Publishers, 2009 (a továbbiakban: „DCFR Full Edition”, kötet száma, cikk száma, magyarázat betűjel vagy jegyzet bekezdés sorsszám, oldalszám).

205 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1150.

ságok sem állnak már fenn.²⁰⁶ Rövid elévülési idő szükségtelen tranzakciós költségekkel járna, mivel a jogosult arra lenne kényszerítve, hogy rövid időközönként megkísérelje a végrehajtást a vagyontalan kötelezettrel szemben is, hogy ezzel megszakítsa az elévülést.²⁰⁷ Ez sértené a közérdeket, hiszen az elévülés szabályainak a pergazdaságosságot kell szolgálniuk, vagyis a pereskedés megelőzését, nem pedig ösztönzését.²⁰⁸ A tízéves elévülési idő ésszerű választásnak mutatkozik, ez tűnik leginkább közös nevezőnek a modern európai szabályozásokat alapul véve. Első ránézésre keletkezhet olyan benyomás, hogy a tízéves elévülési idő kilóg a sorból a 3 éves általános elévülési időhöz képest, és a szabályozási rezsím uniformizálása ellen hat. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a bírósági eljárásban megállapított igények esetén élesen elkülöníthető és körülhatárolható igényekről van szó.²⁰⁹

A tízéves elévülési időre az általános szabályok irányadók. Itt említeni kell az elévülés kezdetét szabályozó DCFR III.-7:203. cikk (3) bekezdését, amely szerint az elévülés – hasonlóan a német joghoz – a res iudicata hatályúvá (jogerőssé) válás, vagy a végrehajtható válás időpontjában kezdődik.²¹⁰ A német jogtól eltérően, a DCFR III.-7:401. cikk (2) bekezdése szerint megszakítja (és újraindítja) a jogerősen megállapított igény elévülését a tartozás elismerése is,²¹¹ amely a DCFR III.-7:401. cikk (1) bekezdése alapján történhet részleges teljesítéssel, kamatfizetéssel, biztosíték adásával vagy más egyéb módon. Ennek jogpolitikai indoka feltehetően az, hogy a jog-

206 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1150-51.

207 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1151.

208 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1151.

209 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1151.

210 Megegyezik a DCFR III. 7:203. cikkel:

PECL 14:203 §: Az elévülési idő kezdete

(3) A 14:202 § szerinti elévülési időt a bírósági határozat vagy választottbírói ítélet jogerőre emelkedésének időpontjától, egyéb határozat esetén annak végrehajthatóvá válásától kell számítani, de ez az időpont nem előzheti meg a kötelezetti teljesítésre előírt határidőt.

211 Megegyezik a DCFR III.-7:401. cikkel:

PECL 14:401 §: Az elévülési idő megszakadása tartozás elismeréssel

(1) Ha a kötelezett az igényt a jogosulttal szemben részleges teljesítéssel, kamatfizetéssel, biztosíték adásával vagy egyéb más módon elismeri, az elévülési idő újra kezdődik.

(2) Az új elévülési idő megegyezik az általános elévülési idővel, tekintet nélkül arra, hogy az igény elévülésére korábban az általános elévülési idő, vagy a 14:202 § szerinti elévülési idő volt alkalmazandó. Az utóbbi esetben azonban jelen § szabályai nem szolgálhatnak a tíz éves elévülési idő megrövidítésére.

erősen megállapított igény elévülési ideje tíz év, tehát jóval rövidebb, mint a német jogban alkalmazott harminc év. Ahogy a 8. fejezetben kifejtésre került, a rövidebb elévülési idő enyhébb megszakadási szabályokat kíván meg. Speciálisan a jogerősen megállapított igényekre vonatkozik a DCFR III.-7:402. cikke, amely az elévülés újrakezdődésének joghatását kapcsolja minden megkísérelt ésszerű végrehajtási kísérlethez.²¹²A kommentárból az is kiderül, hogy megállapító ítélet is elegendő ahhoz, hogy az igény bírósági eljárásban megállapított igénynek minősüljön, feltéve, hogy az ítélet magát az igényt és nem csupán annak valamely előfeltételét állapítja meg.²¹³ Szóba jön még az elévülés nyugvásáról szóló szabályok megfelelő alkalmazása is. Itt felmerülhetnek az elévülés bekövetkezését elhalasztó (kitoló) okok közül a jogosult és kötelezett között zajló tárgyalások (DCFR III.-7:304), valamelyikük halála (DCFR III.-7:306), valamint valamelyikük cselekvőképtelensége, ha nincs képviselője, illetve, a képviselőjükkel szemben érvényesíthető igények (DCFR III.-7:305).

A DCFR III.-7:202. cikk (2) bekezdése kiterjeszti a tízéves elévülési időt a jogerős ítélethez hasonlóan végrehajtható okiratokra is, mint például a felek között létrejött, bíróság által jóváhagyott egyezség. A kommentár alapján a magánokiratok is ide tartoznak, feltéve, hogy közvetlenül végrehajthatók.²¹⁴

10.2. Anyagi jogi megközelítést alkalmazó európai jogrendszerek, különösen az osztrák és svájci jog

A német joghoz hasonlóan az osztrák és a svájci jog is anyagi jogi kérdés-ként kezeli a jogerősen megállapított igények elévülését.

Az osztrák jog a titulált igény elévülésénél a német joggal összevethető megközelítést alkalmaz, amelynek lényeges eleme a harmincéves elévülési idő. Az osztrák igazságügyi minisztérium 1858. július 21-i rendelete a jog-

212 Megegyezik a DCFR III.-7:402. cikkel:

14:402 §: Az elévülés megszakadása az igény érvényesítésével

A 14:202 § szerinti tíz éves elévülési határidő a jogosultnak az igény érvényesítésére irányuló ésszerű cselekményével minden esetben újrakezdődik.

213 DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments B. 1151.

214 Uo.

erős ítéleteken alapuló követelések elévülési idejéről²¹⁵ az osztrák polgári törvénykönyv (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, a továbbiakban: ABGB)²¹⁶ 1478. és 1479. §-át rendeli alkalmazni, vagyis az általánosnak számító harmincéves elévülési időt (ún. „hosszú elévülési idő”). Az ítéletben megállapított jövőben esedékessé váló ismétlődő szolgáltatásokra vonatkozóan pedig ABGB 1480. §-át, amely hároméves elévülési időt állapít meg (ún. „rövid elévülési idő”).²¹⁷ Az osztrák jog a bírósági végrehajtást tartós (huzamos) eljárásként fogja fel, amely megmutatkozik abban, hogy a végrehajtási eljárás hogyan hat ki a végrehajthatóságra, vagyis a titulált igény elévülésére (osztrák jogi terminológiával: *Judikatsschuld*): a végrehajtás elrendelésére irányuló eljárás (*Bewilligungsverfahren*)²¹⁸ a végrehajtási kérelem (*Exekutionsantrag*)²¹⁹ alapján indul. Az eljáró végrehajtási bíróság (*Exekutionsgericht*) végzéssel rendeli el a végrehajtást (*Exekutionsbewilligung*),²²⁰ amely jogerőssé válása esetén megszakítja az elévülést, és újrakezdődik az utolsó végrehajtási cselekménnyel, illetve a végrehajtás befejezésével (pl. csak részben jutott kielégítéshez a jogosult).²²¹ A német jogtól eltérően az osztrák jog a megghiúsult végrehajtáshoz – pl. végrehajtási eljárás folytatásának elmaradása, utólagos megszüntetése - is az elévülés újrakezdődésének joghatását kapcsolja.²²² Ennek a logikai magyarázata az, hogy a megszakadás (és adott

215 Verordnung des Justizministeriums vom 21. Juli 1858, (...) Erläuterung des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches in Bezug auf die Verjährungsfrist der, durch rechtskräftiges Urtheil zugesprochenen, oder durch einen, die Execution begründenden Vergleich, oder durch Vertrag anerkannten Forderungen (...), konsolidierte Fassung vom 15.10.2024, RgBl. Nr. 105/1858. <https://www.ris.bka.gv.at/eli/rgbl/1858/105/P0/NOR11001687> [letöltve: 2025. 10. 07.]

216 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, Fassung vom 20.07.2025 ELI <https://www.ris.bka.gv.at/eli/jgs/1811/946/P1/NOR12017691> [letöltve: 2025. 10. 07.]

217 OGH 29.09.2022, 3Ob157/22t (ECLI:AT:OGH0002:2022:0030OB00157.22T.0929.000)

218 Vö. Walter BUCHEGGER – Klaus MARKOWETZ: *Exekutionsrecht*, Lehrbuch. Verlag Österreich 2014. 88-90. (reguláres Bewilligungsverfahren/rendes végrehajtás elrendelésére irányuló eljárás) és 90-85. (vereinfachtes Bewilligungsverfahren/egyszerűsített végrehajtás elrendelésére irányuló eljárás).

219 Vö. BUCHEGGER – MARKOWETZ 2014. 79-82.

220 Vö. BUCHEGGER – MARKOWETZ 2014. 86-88.

221 WIEDEMANN 2022. 432; R. Madl in *Kletečka/Schauer*, ABGB-ON^{1.07} § 1478 (Stand 1.1.2022, rdb. at) Rz. 32; Clemens JENNY: *Zivilverfahrensrecht und Verjährung*. Systematik und Ausgestaltung der Verjährungsunterbrechung durch Belangen. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 2018, 243-244.

222 JENNY 2018. 244.

esetben újrakezdődés) nem pusztán a végrehajtási kérelem benyújtásához kapcsolódik, hanem a bíróság végrehajtást elrendelő végzéséhez, tehát itt már megvalósult a kérelem közhatalmi vizsgálata. A nem titulált igényen alapuló biztosítási intézkedés (a Polgári perrendtartásra vonatkoztatva: ideiglenes intézkedés) nem szakítja meg az elévülést.²²³ Összehasonlításképpen a német joggal, a zárlat, az ideiglenes intézkedés vagy az ideiglenes határozat kibocsátására irányuló kérelem kézbesítése, vagy – ha a kérelmet nem kézbesítik – annak benyújtása az elévülés nyugvását kiváltó okok, feltéve, hogy a zárlati végzést, az ideiglenes intézkedést vagy az ideiglenes határozatot a kihirdetéstől vagy a jogosult részére történő kézbesítéstől számított egy hónapon belül kézbesítik az adós részére (BGB 204. § (1) bekezdés 9. pont).

A svájci polgári törvénykönyv kötelmi jogról szóló ötödik része (*Obligationenrecht*, OR)²²⁴ 137. cikkének (2) bekezdése szerint a követelés ítéletben való megállapításától vagy okiratban való elismerésétől mindig új, tízéves elévülési idő kezdődik, függetlenül az azt megelőzően irányadó rövidebb elévülési időtől. A svájci jogban a pénzköveteléseket egységes, de kétszakaszú behajtási (végrehajtási) eljárás keretében lehet érvényesíteni az adósságbehajtási és csődtörvény (*Schuldbetreibungs- és Konkursgesetz*, a továbbiakban: SchKG)²²⁵ rendelkezései szerint. Az első szakasz az ún. bevezetési eljárás (*Einleitungsverfahren*), amely a behajtási kérelemmel (*Betreibungsbegehren*), a második szakasz az ún. folytatási eljárás (*Fortsetzungsverfahren*), amely a folytatási kérelemmel (*Fortsetzungsbegehren*) indul.²²⁶ Az első szakaszban a jogosult a behajtási hivatalnál (*Betreibungsamt*) benyújtja a behajtási kérelmét (SchKG 67. cikk).

A behajtási kérelem benyújtása megszakítja a követelés elévülését (OR 135. cikk), és az általános tízéves elévülési idő (OR 127. cikk) újrakezdődik (OR 137. cikk). A megszakítás (újrakezdődés) joghatásához elég a behajtási

223 WIEDEMANN 2022. 432, 84. lábjegyzet; R. Madl in Kletečka/Schauer, ABGB-ON^{1.07} § 1497 (Stand 1.1.2022, rdb.at) Rz. 29.

224 Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht) https://fedlex.data.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377 [letöltve: 2025. 10. 07.]

225 Bundesgesetz vom 11. April 1889 über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) https://fedlex.data.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529 [letöltve: 2025. 10. 07.]

226 WIEDEMANN 2022. 431.

kérelem postára adása.²²⁷ A behajtási hivatal ezt követően kibocsátja a fizetési felszólítást (funkcionálisan: fizetési meghagyást), 20 napos fizetési határidővel és 10 napos vitatási (ellentmondási) határidővel (SchKG 69. cikk). A behajtási kérelem nem szakítja meg az elévülést és nem kezdődik újra, ha a behajtási hivatal a kérelmet lényeges törvényi feltétel hiánya miatt utasítja vissza,²²⁸ illetve megszünteti (visszavonja) a fizetési felszólítást.²²⁹ Ha a kötelezett nem teljesít és nem is vitatja az érvényesített követelést, vagy a bíróság megszüntette a behajtást, a jogosult a fizetési felszólítás kézbesítését követő 1 éven belül kérelmezheti a behajtás folytatását (SchKG 88. cikk (1) bekezdés). A folytatási kérelemben a jogosult kérheti a kötelezett vagyonára vezetett végrehajtás foganatosítását (vagyontárgy-lefoglalás, illetve munkabér-letiltás: SchKG 89-97. cikkek). A tízéves elévülési idő minden egyes behajtási cselekménnyel újrakezdődik, tehát a behajtási kérelmen kívül a folytatási kérelem benyújtásával, vagyontárgy-lefoglalással, a SchKG 116. cikk és 154. cikk szerinti értékesítési kérelem benyújtásával (OR 138. cikk (2) bekezdés).²³⁰

A német, osztrák és svájci jogon kívül anyagi jogi kérdésként kezeli a titult követelések elévülését Európában – a teljesség igénye nélkül – a cseh jog (*Občanský zákoník* 619. §, 640. §),²³¹ az észt jog (*Tsiviilseadustiku üldosa seadus* 157. §),²³² a holland jog (*Burgerlijk Wetboek* 3:324(1) cikk),²³³ a lengyel jog (125.

227 Robert K. DÄPPEN: Kommentar zum Art. 135 OR, Rn. 6. In: Heinrich HONSEL – Nedim Peter VOGT – Wolfgang WIEGAND: *Baseler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht*. Obligationenrecht I Art. 1-529 OR, 3. Auflage, Helbing & Lichtenhahn, Basel, Genf, München 2003.

228 DÄPPEN 2003. Art. 135 OR, Rn. 6.

229 WIEDEMANN 2022. 433.

230 Robert K. DÄPPEN: Kommentar zum Art. 138 OR, Rn. 5. In: Heinrich HONSEL – Nedim Peter VOGT – Wolfgang WIEGAND: *Baseler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht*. Obligationenrecht I Art. 1-529 OR, 3. Auflage, Helbing & Lichtenhahn, Basel, Genf, München 2003.

231 Civil Code of the Czech Republic <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Civil-Code.pdf> [letöltve: 2025. 10. 07.]

232 General Part of the Civil Code Act of Estonia <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/528082015004/consolide> [letöltve: 2025. 10. 07.]

233 Stefan CASPARI – Franz NIEPER: Buch 3, Allgemeiner Teil des Vermögensrechts, in: F. NIEPER – A.S. WESTERDIJK (Red.): *Niederländisches Bürgerliches Gesetzbuch, Buch 3 Allgemeiner Teil des Vermögensrechts, Buch 4 Erbrecht, Buch 5 Sachenrecht*. C.H.Beck, München – Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1996. 145.

cikk 1. §),²³⁴ az olasz jog (*Codice civile* 2953. cikk),²³⁵ és a portugál jog (*Código Civil* 309-311. cikk).²³⁶

11. Következtetések

11.1. A végrehajtási jog (jogerősen megállapított követelés) elévülésénél szerepet játszó szempontok

A végrehajtási jog (processzuális megközelítés) vagy jogerősen megállapított és hasonló követelés (anyagi jogi megközelítés) elévülésére irányadó szabályozásnál három tényező interakciójáról van szó. Az első az elévülési idő, a második az elévülés megszakadását és/vagy újrakezdődését előidéző tények, és a harmadik a végrehajtási eljárás szerkezete, amely az előző két tényező átfogó szerkezeteként is szolgál.

Megállapítható, hogy a végrehajtási jog elévülését többnyire anyagi jogi kérdésként kezelik az európai jogrendszerek (lásd 10.2. alfejezet). Ez azt jelenti, hogy az elévülés tárgya a jogerős megállapítással a végrehajthatóság fázisába került követelés. A végrehajtható követelés elévülésére vonatkozó szabályok az elévülésről szóló szabályozás szerves részét képezik. Ebből az is következik, hogy a követelés nem változik meg a jogerős megállapítással,²³⁷ ugyanarról a követelésről van szó, amely azonban a létszakának egy új, mi több, legerősebb fázisába kerül. Ehhez az új létszakhoz új elévülési idő kapcsolódik.

234 Patricia ELBERS – Rober SIWIK (ford./szerk), szerkesztők munkatársa Katharina BÖSCH: *Polnisches Zivilgesetzbuch mit Einführung*. Regensburg, de-iure-pl, 2012. 87. (§ 125 [Verjährung rechtskräftig festgestellter Ansprüche]).

235 Codice civile, testo del Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 262 - aggiornato il 07/07/2025 <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-civile> [letöltve: 2025. 10. 07.]

236 Código Civil (Decreto-Lei n.º 47344, Diário do Governo n.º 274/1966, Série I de 25.11.1966) <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/decreto-lei/1966-34509075> [letöltve: 2025. 10. 07.]

237 WINDSCHEID – KIPP (1900) 564-566 (§ 129); vö. DCFR Full Edition - Volume 2 – III.-7:202 – Comments A. 1150.

11.2. Az elévülési idő és az elévülés megszakadását/újrakezdődését kiváltó okok összefüggése és szinkronja

Megállapítható az is, hogy a végrehajthatóság fázisába került követelést általában elkülönülten kezelik az elévülési idő tekintetében, amely rendszert hosszabb az általános elévülési időnél. A német, az osztrák és a dél-afrikai jogban az elévülési idő ez esetben harminc év. A német jog szemszögéből ez a hároméves általános elévülési idő pontosan tízszeresét jelenti. Ez a kerek szorzó azonban nem tudatos jogalkotói választás eredménye. Sokkal inkább a római jogi és közös jogi szabályozás maradványáról van szó, vagyis a titulált igényekre nézve tovább él a római jogban és a később a közös jogban irányadó elévülési idő (lásd 2.1. alfejezet). A titulált igényekre nézve a harmincéves elévülési idő fenntartását a német jogalkotó hitelezővédelmi szempontokkal indokolja (lásd 4.2. alfejezet és 9. fejezet). A követelés vagyontárgy, amelynek „végtelen elgyengülése” az elévülés eredményeként csak szigorú feltételek mellett fogadható el. A német jog üzenete az, hogy a „tartozásokat meg kell fizetni” és nem merülnek feledésbe, ha a jogosult vette a fáradságot és érvényesítette az igényét. A harmincéves elévülési időből az is következik, hogy a tartozás elvileg akár (több) generáción átívelően is fennmaradhat, és így későbbi generációkat is terhelhet (lásd 9. fejezet). A harmincéves elévülési idő szigorúságát némileg enyhíteni és korrigálni hivatott az elenyészés intézménye (lásd 8. fejezet).

A hosszú elévülési idő fordítottan arányos az elévülés megszakadását (és újrakezdődését) kiváltó okok szigorúságával: minél hosszabb az elévülési idő, annál szigorúbbak a megszakadás feltételei. Erre példa a német jog, ahol a harmincéves elévülés megszakadásához a végrehajtási cselekmény foganatosítására irányuló kérelem és/vagy végrehajtási cselekmény foganatosítása szükséges, azzal, hogy a végrehajtási eljárás jogosultnak felróható megghiúsulása kizárja az elévülés megszakadását (lásd 7.2. alfejezet).

Az elévülés megszakadása és újrakezdődése elválasztható egymástól, ami további finomhangolást tesz lehetővé. Ezt a megoldást a magyar jog is ismeri az elévülés általános szabályai körében (Ptk. 6:25. § (1) bekezdés c) pontja együttes olvasatban a 6:25. § (2) bekezdésével). Az osztrák jog a végrehajtás

körében a végrehajtás megindításáról szóló végzéshez kapcsolja az elévülés megszakadását, de csak az utolsó végrehajtási cselekmény, illetve a végrehajtás megszüntetése vezet az újrakezdődéshez. Az elévülés újrakezdődését nem befolyásolja, ha a végrehajtási eljárás meghiúsul (pl. nem folytatódik a végrehajtási eljárás a jogosultra visszavezethetően).

A svájci jog is anyagi jogi kérdésként kezeli (lásd a magyar jog megközelítését az 1. fejezetben) a végrehajtható követelés elévülésének kérdését, azonban ez csak annyiban jelent különös elévülési időt, amennyiben a megállapítás előtt a követelés nem az általános tízéves elévülési idő hatálya alá tartozott. E relatíve rövid elévülési időt kiegyensúlyozandó, a svájci jog relatíve enyhe feltételeket támaszt az elévülés megszakításához és újraindításához. A svájci jogban a pénzkövetelések érvényesítésére egy kétszakaszú eljárás szolgál, amelynél az elévülés megszakításához elég az első szakaszt elindító „behajtási kérelem” postára adása, valamint minden egyes további behajtási cselekmény megszakítja és újraindítja az elévülést.

Irodalomjegyzék

Abschlussbegründung Pet 4-18-07-4009-030459 vom 14.06.2018 (https://petitionen.bundestag.de/petitionen/_2016/_03/_28/Petition_64824.abschlussbegrueundungpdf.pdf)

Az Európai Szerződési Jog Alapelvei III. rész (fordította Szeibert Orsolya), Európai Jog 2004/2. szám melléklet 8-15, Jogkódex – internetes jogi adatbázison keresztül hozzáférve.

BeckOK BGB/Henrich, 74. Ed. (1.5.2025) § 197 BGB.

BeckOK ZPO/Jaspersen, 56. Ed. (1.3.2025) § 104 ZPO.

BeckOK ZPO/Kratz, 56. Ed. (1.3.2025) § 592 ZPO.

BeckOK ZPO/Preuß, 56. Ed. (1.3.2025) § 767, § 769, § 775 ZPO.

BENEDUZI, Renato: *Actio und Klagerecht bei Theodor Muther*. Jermann-Verlag, Heidelberg 2017.

BODZÁSI Balázs: *Megszakítja-e a közjegyzői okirat záradékolása iránti kérelem az elévülést?* Magyar Jog 2025/7. 463-465.

- BROX, Hans– WALKER, Wolf-Dietrich: *Allgemeiner Teil des BGB*. 32., neu bearbeitete Auflage, Carl Heymanns Verlag, Köln-München 2008.
- BUCHEGGER, Walter– MARKOWETZ, Klaus: *Exekutionsrecht, Lehrbuch*. Verlag Österreich, Wien 2014.
- CASPARI, Stefan– NIEPER, Franz: Buch 3, Allgemeiner Teil des Vermögensrechts, in, F. NIEPER – A.S. WESTERDIJK (Red.): *Niederländisches Bürgerliches Gesetzbuch, Buch 3 Allgemeiner Teil des Vermögensrechts, Buch 4 Erbrecht, Buch 5 Sachenrecht*. C.H.Beck, München – Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1996.
- CSEHI Zoltán: *Van-e általános része a magyar magánjognak?* Polgári Jogi Kodifikáció, 2000/1. 23-25.
- DÄPPEN, Robert K.: Kommentar zum Art. 135 OR, Art. 138 OR. In: Heinrich HONSEL – Nedim Peter VOGT – Wolfgang WIEGAND: *Baseler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht. Obligationenrecht I Art. 1-529 OR*, 3. Auflage, Helbing & Lichtenhahn, Basel, Genf, München 2003.
- Deutscher Bundestag Drucksache 14/6040 (14.05.2001): *Entwurf eines Gesetzes zur Modernisierung des Schuldrechts* (<https://dserver.bundestag.de/btd/14/060/1406040.pdf>)
- Deutscher Bundestag, Petitionsausschuss - Petition 64824, 28.03.2016: *Verjährung nach dem Bürgerlichen Gesetzbuch - Verkürzung der Verjährungsfrist für titulierte Forderungen von 30 auf 15 Jahre* (<https://epetitionen.bundestag.de/epet/petition/pdfdownload?petition=64824>)
- Diskussionsentwurf eines Schuldrechtsmodernisierungsgesetzes (SMG), BMJ, Stand: 4. August 2000 (https://www.bundesgerichtshof.de/Shared-Docs/Downloads/DE/Bibliothek/Gesetzesmaterialien/14_wp/SchuldrechtsmodG/diske.pdf)
- ELBERS, Patricia– SIWIK, Rober (ford./szerk), szerkesztők munkatársa Katharina BÖSCH: *Polnisches Zivilgesetzbuch mit Einführung*. de-iure-pl, Regensburg, 2012.
- ENNECCERUS, Ludwig – NIPPERDEY, Hans Carl: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, Fünfte, neubearbeitete Auflage, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1960.

Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich. Erste Lesung. Ausgearbeitet durch die von dem Bundesrathe berufene Kommission. Amtliche Ausgabe, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Berlin und Leipzig 1888.

FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és institúciói*. Novissima Kiadó, Budapest 2023.

HEINRICHS, Helmut: *Reform des Verjährungsrechts?* Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1982/37. 2021-2027.

HERMANN, Hans-Georg: §§ 194-225. Verjährung In: Mathias SCHMOECKEL – Joachim RÜCKERT – Reinhard ZIMMERMANN (Hrsg.): *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB Band I., Allgemeiner Teil §§ 1-240*, Mohr Siebeck, Tübingen 2003.

HONSELL, Heinrich: Das Konzept doppelter Fristen im Verjährungsrecht des BGB In: Peter MANKOWSKI – Wolfgang WURMNEST (Hrsg.): *Festschrift für Ulrich Magnus zum 70. Geburtstag*, sellier european law publishers, München 2014.

JACOBY, Florian: Kommentar zum § 197 BGB. In: J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: *Staudinger BGB - Buch 1: Allgemeiner Teil: §§ 164-240* (2024).

JAKOBS, Horst Heinrich – SCHUBERT, Werner (Hrsg.): *Die Beratung des Bürgerlichen Gesetzbuchs in systematischer Zusammenstellung der unveröffentlichten Quellen, Allgemeiner Teil §§ 1 -240*, 2 Teilband. Walter de Gruyter, Berlin, New York 1985.

JENNY, Clemens: *Zivilverfahrensrecht und Verjährung. Systematik und Ausgestaltung der Verjährungsunterbrechung durch Belangen*. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 2018.

JÖRS, Paul – KUNKEL, Wolfgang– WENGER, Leopold: *Römisches Privatrecht*. Dritte Auflage, Springer Verlag, Berlin-Göttingen-Heidelberg 1949.

KASER, Max – KNÜTEL, Rolf– LOHSSE, Sebastian: *Römisches Privatrecht*. Ein Studienbuch, 21., überarbeitete und erweiterte Auflage, C.H.Beck München 2017.

KLUNZINGER, Eugen – BARTLITZ, David – HOFFMANN, Jochen: *Einführung in das Bürgerliche Recht*, 18., überarbeitete und erweiterte Auflage, Verlag Franz Vahlen, München 2024.

- LARENZ, Karl – WOLF, Manfred: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, Achte, neubearbeitete und erweiterte Auflage, C.H.Beck, München 1997.
- LARENZ, Karl– WOLF, Manfred: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, 9., neubearbeitete und erweiterte Auflage, C.H.Beck, München 2004.
- LEHMANN, Heinrich– HÜBNER, Heinz: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuches*. Fünfte Auflage (neu bearbeitet von Heinz Hübner). Walter de Gruyter & Co., Berlin 1966.
- MANSEL, Heinz-Peter: *Die Neuregelung des Verjährungsrechts*, *Neue Juristische Wochenschrift* (NJW) 2002/2. 89-99.
- MAYER-MALY, Theo: *Römisches Privatrecht*. Springer-Verlag, Wien - New York 1991.
- Meyers Konversations-Lexikon*. Eine Enzyklopädie des allgemeinen Wissens, Vierte, gänzlich umgearbeitete Auflage, Achter Band, Verlag des Bibliographischen Instituts, Leipzig 1888.
- Motive zu dem Entwurfe eines Bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich*. Band I. Allgemeiner Theil. Amtlicher Ausgabe. Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Berlin und Leipzig 1888.
- Musielak/Voit/Lackmann, 22. Aufl. 2025, § 767, § 769, § 775 ZPO.
- MüKoBGB/Grothe, 10. Aufl. 2025, § 194, § 197, § 199, § 203, § 212 § 214, § 217, § 242 BGB.
- MüKoZPO/Karsten Schmidt/Brinkmann, 7. Aufl. 2025, § 767, § 769, § 775 ZPO.
- OKUDA Masamichi: *Über den Anspruchsbegriff im deutschen BGB*. Archiv für die civilistische Praxis (AcP) 1964/5-6. 536-547.
- PATAKI János István: *Adalékok a bírósági végrehajtáshoz a római jogban*. In: Acta Universitatis Sapientiae, Legal Studies, 2014/2. 139-152. (<https://acta.sapientia.ro/content/docs/adalekok-a-birosagi-vegrehajtashoz-a-rom.pdf>)
- PÉTER Orsolya Márta: *Római jogi alapfogalmak*. Bíbor Kiadó, Miskolc 2011.
- PETERS, Frank – ZIMMERMANN, Reinhard: *Verjährungsfristen: Der Einfluß von Fristen auf Schuldverhältnisse; Möglichkeiten der Vereinheitlichung von Verjährungsfristen*. In: BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ (Hrsg.): *Gutachten und Vorschläge zur Überarbeitung des Schuldrechts*. Bundesanzeiger-Verlagsgesellschaft, Köln 1981.

Piekenbrock in beck-online Großkommentar (BeckOGK), Stand 1.5.2025, § 197 BGB.

R. Madl in Kletečka/Schauer, ABGB-ON^{1.07} § 1478, § 1497 ABGB (Stand 1.1.2022, rdb.at)

SEIDL, Erwin: *Römische Rechtsgeschichte und römisches Zivilprozeßrecht*. 3., ergänzte Auflage, Carl Heymanns Verlag Köln 1971.

SZILÁGYI Ferenc: Grundzüge des ungarischen Immobilienregisterrechts. In: CSEHI Zoltán (szerk.): *Magyar Kereskedelmi Jogi Évkönyv V. kötet* (2018). 116-118.

VÉKÁS Lajos: Bevezetés a Ptk. nagykommentárhoz: 8. A kódex szerkezete, b); 9. A Ptk. fogalomalkotása és nyelve, b). In: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*; 2025. évi Jogtár-formátumú kiadás, időállapot: 2025. június 20.

VON BAR, Christian and CLIVE, Eric (eds.): *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Full Edition. Volumes 1-6. Sellier European Law Publishers, Munich, 2009.

VON BAR, Christian: *Gemeineuropäisches Deliktsrecht*. Zweiter Band. C.H.Beck, München 1999.

VON SAVIGNY, Friedrich Carl: *System des heutigen römischen Rechts*. Vierter Band. Bei Veit und Comp., Berlin 1840.

WIEDEMANN, Denise: Zur Verjährung titulierter Ansprüche. In: Nils JANSEN – Sonja MEIER (Hrsg.): *Iurium itinera. Historische Rechtsvergleichung und vergleichende Rechtsgeschichte. Reinhard Zimmermann zum 70. Geburtstag am 10. Oktober 2022*. Mohr Siebeck, Tübingen 2022, 419-440.

WINDSCHEID, Bernhard – KIPP, Theodor: *Lehrbuch des Pandektenrechts*. Erster Band. Achte Auflage, Literarische Anstalt Rütten & Loening, Frankfurt am Main 1900.

WINDSCHEID, Bernhard: *Die Actio des römischen Civilrechts, vom Standpunkte des heutigen Rechts*. Verlagshandlung von Julius Buddeus, Düsseldorf 1856.

WINKELMANN, Thomas: *Der Anspruch. Funktion, Entstehung, Anknüpfungen*. Mohr Siebeck, Tübingen 2021.

ZIMMERMANN, Reinhard: „... ut sit finis litium” Grundlinien eines modernen Verjährungsrechts auf rechtsvergleichender Grundlage, Juristenzeitung (JZ) 2000/18. 853-866.